

Celje, 25. 3. 1974

Letnik XII

Št. 1

OB 1. ŠTEVILKI

Pred vami je prva številka Našega Aera letos. Res smo že v marcu in je torej zamuda precejšnja. Kljub temu sodimo, da nismo prepozni, saj smo vam pripravili resnično kopico aktualnih in zanimivih prispevkov, od katerih bo marsikateri pripomogel k boljšemu razumevanju nekaterih problemov.

Radi bi vas opozorili na nekaj člankov:

Preberite si obsežen prispevek o nagrajevanju, osebnih dohodkih, možnostih za njihovo zvišanje in podobno. O tem poročamo na 3. strani.

Verjetno vas zanima, kako je z volitvami v nove samoupravne organe. Čeprav smo o volitvah že pisali v Informacijah, ne bo odveč, če vam predstavimo predsednike novoizvoljenih delavskih svetov. O tem, kaj pričakujejo od svojega dela, berite na srednjih straneh.

Službi marketinga in razvoja sta za to številko Našega Aera pripravili krajša poročila o programih svojega dela. Za marsikoga bo zanimivo izvedeti, kakšni so načrti teh pomembnih služb.

Seveda ne manjkajo tudi naše stalne rubrike — Direktorjeva beseda, Sale, Mala anketa.

Pričakujemo, da boste sodelovali v Našem Aeru. Zato vas pozivamo, da nam pišete. Predvsem pišite o tistih stvareh, ki vas tišči, žulijo. Vprašajte, mi pa bomo poskrbeli, da bodo tisti, ki jih vprašanja zadevajo odgovorili.

Prijetno branje

Investicija — uresničitev davnih želja

S pričetkom investicije v izgradnjo papirne proizvodnje v Medvodah se pričenjajo uresničevati davne želje vseh združenih podjetij — nekdanjega Cetisa, Tovarne celuloze Medvode in Aera. V združenem Aeru že dolgo govorimo o izrednem pomanjkanju osnovnih surovin za našo proizvodnjo. Da je najvažnejša med njimi papir, ni treba posebej poudarjati. Le pogledimo: Vseh impregniranih papirjev brez osnovnega papirja ne bi bilo, ne bi bilo etiket, knjig, časopisov, obrazcev ... Skratka — lastna proizvodnja papirja postaja nujna za življenjski obstoj in nadaljnji razvoj podjetja.

Na nedavnih prvih sejah novih delavskih svetov so delovni ljudje izpričali svojo zavest o potrebnosti lastne papirne

proizvodnje. Čeprav so izrazili svoj strah pred precejšnjimi obremenitvami, ki bodo nedvomno potrebne za izpeljavo

investicije in na drugi strani opozorili na lastne potrebe po investicijah, so na vseh delavskih svetih enotno podprli potrebo po investiciji v proizvodnjo papirja.

Brez dvoma lahko povemo, da je bila to pomembna, življenjska odločitev v delu sedanjih delavskih svetov.

Ob lanskoletnem podpisu pogodbe o pričetku investicije smo nekatere vodilne delavce povprašali, kaj menijo o pomenu te investicije.

Martin Stojan: Podpis pogodbe pomeni pričetek uresni-

čevanja vseh tistih načrtov, ki so v Aeru že dolgo tleli, pa nismo našli primernih partnerjev za sodelovanje. Zato pomeni podpis pogodbe za nas veliko, še več pa za kolektiv tovarne celuloze.

Dominik Tomažin: Podpis pogodbe pomeni začetek nove življenjske poti za kolektiv naše TOZD. Pomeni začetek uresničevanja dolgo načrtovane smeri razvoja podjetja in s tem tudi realizacijo davnih želja. Hkrati z vsem tem pa pomeni tudi korak življenjskega pomena za celotno podjetje Aero.

Slavko Zule: Podpis pogodbe o investiciji v proizvodnjo papirja je velik preobrat za celotno podjetje in njegovo perspektivo. V papirju smo našli nove možnosti za razvoj naše TOZD. Zahvaljujoč razumevanju celotnega kolektiva Aera se naša davna želja uresničuje. V istem podjetju bomo tako imeli celotno proizvodnjo od predelave lesa v celulozo in papir ter oplemenitenje papirja.

Miran Mejak: S podpisom pogodbe o nakupu papirnega stroja se pričinja uresničevati dolgoročni načrt Aera o integraciji, ki bi združila pod isto streho celotno predelavo lesa. Zmanjšale se bodo vsakdanje težave pri oskrbi s surovinami, naši razvojni načrti pa bodo na še trdnjših temeljih kot doslej.

Hans M. Malzacher (direktor družbe Andritz): Za Andritz pomeni podpis te pogodbe več kot le-to, da smo dobili pomembno naročilo. Ponosni smo, da smo uspeli dobiti zaupanje Aera in z njim naročilo, istočasno pa se bomo pojavili na jugoslovanskem tržišču, kar je za nas še posebej pomembno.

V tehle kotlih se pravzaprav prične proces proizvodnje za nas tako zelo pomembnega papirja. Le še nekaj let, pa bo poleg proizvodnje celuloze pod našo streho tudi proizvodnja papirja.

DIREKTORJEVA BESEDA

Zaradi velikih podražitev surovin se je marsikatero podjetje že znašlo v nezavidljivem položaju. Edini izhod iz težav je produktivnejše delo. Treba je uvesti štednjo pri porabi surovin, zmanjšati izmet, uvajati cenejše materiale ter se še tesneje povezati z bazično industrijo.

V letu 1974 smo se znašli pred izredno veliko podražitvijo večine reprodukcijskih materialov. Že v drugi polovici lanskega leta smo opazili na tržiščih surovin hiter dvig cen za posamezne reprodukcijske materiale, kot so na primer sintetični materiali, izdelki črne in barvne metalurgije, papir in prevozne storitve. Ko je kasneje prišlo do zaostrovanja na Bližnjem vzhodu, se je sunkovito dvignila cena nafte, kar je povzročilo poleg ostalega še dodaten dvig cen proizvodov, ki so izdelani na osnovi naftnih derivatov. Proizvodni asortiman našega podjetja je močno odvisen od teh surovin. Res je sicer, da nam je Zvezni zavod za cene 3. januarja letos dovolil povečati cene za nekatere naše končne izdelke za 25 %, vendar dosedanje analize kažejo, da so se cene reprodukcijskim materialom dvignile bolj, kot bomo lahko za naše izdelke iztržili. Poleg tega so v načrtih družbeno-ekonomske politike Slovenije in Jugoslavije jasno zapisana stališča, da bo morala predelovalna industrija del povišanja cen surovinam nadoknaditi z boljšim in produktivnejšim poslovanjem, ne pa s preelitvijo vsega povečanja cen na dvig cen svojih izdelkov. V naslednjih letih je tudi pričakovati, da se bo moral poboljšati položaj baze industrije, kar konkretno pomeni, da se bo izboljšala akumulativnost proizvajalcev surovin in reprodukcijskih materialov ob istočasnem zmanjšanju akumulativnosti proizvajalcev finalnih izdelkov, kamor tudi spada pretežni del Aerove proizvodnje. V okviru takšnega položaja, ki se mu moramo v Aeru prilagoditi, je potrebno v letošnjem letu:

a) Uvesti maksimalno štednjo pri uporabi reprodukcijskega materiala; pri manipulaciji v skladiščih in pri prevozu je potrebno skrbeti, da ne bi prišlo do okvare pri materialih; pravočasno in uspešno reklamirati vse tiste surovine, ki so prišle poškodovane ali v neodgovarajoči kvaliteti v naše podjetje.

b) Zmanjšati je potrebno izmet v proizvodnji na najnižjo mero, kar velja posebno še za tiste obrate, kjer že dalje časa ugotavljamo visok procent izmeta in nenormalno visoko porabo reprodukcijskega materiala.

c) Strokovnjaki in predvsem razvojna služba bodo morali proučiti še dodatne možnosti za uvajanje cenejših materialov z namenom, da bi nadomestili in zmanjšali porabo dragih uvoznih materialov.

d) Nadaljevati je potrebno z iskanjem tesnejših povezav s proizvodnjo surovin ter si z jamčiti ob ugodnih pogojih, dolgoročne izdobe potrebnih materialov.

Nekatere od teh nalog smo pričeli izvajati že v lanskem letu, vendar pa še posebej pri štednji in manipulaciji z reprodukcijskimi materiali še nismo dosegli zadovoljive ravni. Delavci v Temeljnih organizacijah združenega dela bodo najuspešnejše realizirali svoje načrte, če bodo poleg naporov za realizacijo gospodarskega plana posvetili posebno pozornost in skrb za čim bolj varčno manipulacijo in uporabo reprodukcijskih materialov. To je tudi najboljši način, da skokovit porast cen nadoknadimo z znatno boljšim delom in varčnostjo, kar se bo potem nedvomno poznalo kasneje pri zadovoljivi delitvi dohodka.

Delegatski sistem — za delovne ljudi

S sprejemom nove zvezne in republiške ustave se je zaključilo več kot petletno delo, katerega cilj je bilo uzakonjenje demokracije na najširši osnovi. Tiste demokracije, ki daje delovnemu človeku na njegovem delovnem mestu, v občini, krajevni skupnosti pa tudi v republiki in zvezi najširše možnosti uresničevanja skupnih interesov. Z ustavo smo sprejeli in uzakonili delegatski sistem. Sistem, ki nadomešča posredno sodelovanje ljudi v vseh procesih odločanja z bolj neposrednim.

Vsakdo ima danes možnosti sodelovati v procesih odločanja in soodločanja. Delegati zaposlenih iz posameznih TOZD zagotavljajo zastopanje interesov posameznih obratov v DS te TOZD. V centralnem delavskem svetu odločajo o vseh pomembnih zadevah delegati vseh delavskih svetov posameznih TOZD. Delegati podjetja zagotavljajo zastopanje naših interesov v zboru združe-

nega dela občinske skupščine in tako dalje.

Ob tem velja spregovoriti o nečem. Načela delegatskega sistema, pravice in dolžnosti delegatov, način njihovega dela itd., so jasno zastavljeni in v ustavi opredeljeni. Sedaj mora vsak posameznik, celoten kolektiv in cela družba storiti potrebno, da bo delegatski sistem tudi zaživel tako kot mora. Sprejeta načela moramo sedaj sprovesti v prakso. Na vseh ravneh, tako v obratih, delavskih svetih, krajevnih skupnostih, občinskih zboraht itd., moramo storiti vse, da bo delegatski sistem resnično dobil vso veljavo, da bodo omogočeni osnovni pogoji za dobro delo delegatov. Kajti vsi delegati so NAŠI delegati. Tega ne smemo pozabiti. Pri njihovem delu jim moramo nuditi vso potrebno pomoč, saj bomo le na ta način zagotovili, da ne bodo sprejeta načela ostala le mrtve črke na papirju. To pa se ne sme zgoditi.

Gospodarski plan za leto 1974

Pri sestavljanju predloga letošnjega gospodarskega načrta se nam »zatika« bolj kot prejšnja leta. Ne le, da je letošnji načrt pravzaprav sestavljen iz načrtov TOZD, kar pomeni veliko več dela in dogovarjanja, marveč nam postavlja vedno nove igitke tudi nenehen porast cen reprodukcijskega materiala.

Zaprosili smo vodjo oddelka za plan, analize in statistiko Petra POŽUNA, dipl. oec., da nam pove kaj več o tem.

Za uvod naj povemo, da smo z delom za plan 1974 začeli že sredi leta 1973 zaradi tega, ker je sestava plana v pogojih ustanovitve TOZD obsežno delo, ki pa bi moralo biti končano že v začetku leta 1974. Pri delu smo si pomagali z »mesečnim« planom potrebnih aktivnosti za sestavo plana s točno določenimi roki za izvršitev posameznih aktivnosti. Vendar so se sproti pojavljali nepredvideni problemi. Precej časa je vzelo tudi potrebno medsebojno dogovarjanje in usklajevanje stališč med TOZD glede vseh važnejših problemov in usklajevanje predloga plana posameznih organizacijskih enot na več področjih s poslovnimi cilji na nivoju organizacije združenega dela. Pa tudi sama organizacijska shema podjetja za leto 1974 je doživela več sprememb in popravkov, predno je bila dokončno potrjena, temu ustrezno pa je bilo treba sproti prilagajevati tudi plan.

Najprej je bil sprejet vrednostni in količinski plan proizvodnje in prodaje gotovih izdelkov (za eksterne prodaje) in sicer že v zadnjih dneh decembra 1973, vendar je tudi ta doživel spremembe, saj smo z januarjem lahko povišali cene nekaterim skupinam artiklov

za 25,3 %. Torej je bil prvotno že sprejeti plan eksterne prodaje in proizvodnje gotovih izdelkov po povišanju prodajnih cen za organizacijo združenega dela naslednji:

Plan prodaje po PPC	Popusti
530.933.723	101.529.015
Plan prodaje neto	Plan prodaje v tonah
429.404.708	11.762

S tem planom smo obenem precej povišali obseg prodaje in proizvodnje glede na dejanske rezultate v letu 1973, med drugim tudi zato, ker je povečanje obsega poslovanja eden izmed najboljših načinov za znižanje obremenitve posameznih proizvodov s fiksnimi stroški, torej s tistimi stroški, ki niso tesneje povezani z gibanjem obsega poslovanja. Seveda pa zahteva večji obseg poslovanja tudi določeno povišanje stanja zaposlenih — po prečno naj bi nas bilo v letu 1974 že 1275 zaposlenih in konec leta 1364 zaposlenih. Razen tega bo nujno povečati in dopolniti proizvodne kapacitete, predvsem investicije v nov stroj za proizvodnjo neskončnih obrazcev je nujna za uresničitev ustreznega plana proizvodnje v TOZD Grafika.

Dalje na 7. strani

KAKO BO Z NAGRAJEVANJEM

Problematika nagrajevanja in osebnih dohodkov že dolgo ni bila v kolektivu tako zelo prisotna kot v zadnjih nekaj mesecih.

V uredništvu smo se zato odločili, da posvetimo problemom nagrajevanja več prostora in poizkusimo temeljito odgovoriti na vprašanja, ki se porajajo.

Edo Gaspari, vodja splošnega sektorja odgovarja na vprašanje, kako bo z nagrajevanjem v bodoče, kakšne so možnosti za dvig OD in podobno.

Maksu Bastlu, vodji finančnega sektorja v Celju smo zastavili vrsto vprašanj o dohodkih lani, predvidenih spremembah novega družbenega dogovora o delitvi dohodkov in osebnih dohodkov in podobno.

Pričakujemo tudi odmeve na pojasnila, ki jih objavljamo. Radi bi, da nam pišete in vprašate za konkretne stvari, ki vas zanimajo, mi pa bomo poskrbeli za odgovor.

ODGOVARJA EDO GASPARI, VODJA SPLOŠNEGA SEKTORJA

Ob vprašanju »dvigovanja« osebnih dohodkov si je najbrž potrebno postaviti več podvprašanj in poiskati tudi več odgovorov. Najprej odgovor na vprašanje, ki se nam kar sama vsiljuje.

Ali nam družba dovoljuje »dvigovati« osebnih dohodkov?

Do nedavnega smo bili v našem kolektivu z višino osebnih dohodkov čisto na zgornjem robu meril, ki smo si jih zadali delavci s podpisom družbenega dogovora o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. V zadnjem času smo celo ugotavljali, da presegamo ta merila in da bomo morali plačati davek na preveč izplačane OD.

Zveza sindikatov že nekaj časa dokazuje, da v družbenem dogovoru zapisana merila niso več ustrezna, da jih je potrebno posodobiti, zlasti pa, da ne omogočajo povečevanja osebnih dohodkov na rovaš povečanja življenjskih stroškov.

Vse kaže, da se bodo ta me-

nila v kratkem spremenila in da bo večja storilnost stimulirana tudi z večjimi sredstvi za OD. Prav to smo starim merilom namreč očitali. V nezadostni meri so nagrajevala pridno delo in dobro gospodarjenje.

Pričakujemo lahko torej, da se nam bodo sredstva za osebne dohodke ob dobrem gospodarjenju in primernih uspehih deloma sprostila.

Pričakujemo lahko torej, da se nam bodo sredstva za osebne dohodke, ob dobrem gospodarjenju in primernih uspehih, deloma sprostila.

(V oklepaju naj z vso previdnostjo zapišem, da višine osebnega dohodka, ki smo ga izplačevali zlasti pri naših novih sodelavcih v 3., 4. in 5. točkovnem razredu, najbrž tudi v bodoče ne bo mogoče enostavno povežovati z vprašanjem — s kolikimi tisoči dinarjev se da preživeti mesec in s kolikimi ne.)

Ali smo sposobni povečati sredstva za izplačila osebnih dohodkov in do kolikšne mere?

Odgovor na to vprašanje je lahko pritrdilen, lahko pa tudi negativen. Če nismo sposobni boljše delati, se bolje organizirati, boljše izkoriščati proizvodna sredstva in svoj delovni čas in še posebej, če nismo sposobni gospodarnejše delati z reprodukcijskimi materiali — potem lahko izplačujemo večje OD pretežno samo na račun manjše akumulacije. Akumulacija pa nam že nekaj časa, kljub velikemu povečanju proizvodnje, ostaja enaka. Vzroki so znani: dražji material, storitve in drugi stroški proizvodnje (tudi osebni dohodki).

Skoraj prepričan sem, da večina članov delovne skupnosti ne bi bila za to, da povečujemo plače na račun zmanjšane akumulacije. Prepričan sem, da se večina delavcev zaveda, da majhna akumulacija pomeni životarjenje kolektiva in da le velike nove naložbe (za kar potrebujemo znatna sredstva) zagotavljajo še večje poslovne uspehe. Ti pa pomenijo tudi lažje in boljše delovne pogoje in seveda tudi višje OD.

Lotiti se moramo torej tako imenovanih »notranjih rezerv«, ki jih veliko prepočasno spoznavamo in aktiviramo.

Če naštejemo le nekatere od teh »rezerv«:

Postali smo že tako veliki, porabimo ogromno reprodukcijskega materiala. Vrednost samo enega odstotka surovin predstavlja na leto 270 starih milijonov — to pa je več kakor polovica mesečne plače kolektiva. Sedaj pa ocenimo kako ravnamo z materialom, ko ga pretovarjamo, skladiščimo, transportiramo, koliko ga škartiramo v proizvodnji, da ne naštevam naprej. Izračunajmo, kolikokrat po polovico »plače« podarimo Surovini oziroma prostorom, kjer zažigamo odpadke!

Kako je z izkoriščanjem naših strojnih naprav? Kako izkoriščamo svoj delovni čas? (Ne gre samo za zamujanje, odhajanje z delovnih mest, podaljševanje odmorov, kjer je preveč nereda.) Tu gre tudi za nujnost iskrenega sodelovanja v kolektivu, za pošteno delo, kjer vsak na svojem delovnem mestu prizadevno izvršuje delovne zadolžitve; prepogosto iščemo odgovore in se sklicujemo na slabo delo drugih.

Torej moj odgovor: Z večjo proizvodnjo v glavnem uspevamo obdržati dosedanje akumulacije in kompenziramo višje stroške proizvodnje, z bolj-šim, umnejšim in racionalnejšim delom pa smo sposobni ustvarjati veliko večje osebne dohodke.

(In spet nekaj v oklepaju: Sodim, da pri tem naše strokovne službe in strokovnjaki vseh smeri nosimo največjo

odgovornost in da je boljše delo neposrednih delavcev pogojeno z boljšim in efikasnejšim delom strokovnjakov.)

Kako naj delimo mesečni osebni dohodek?

Na to vprašanje je najtežje odgovoriti. Več vemo povedati, kako ga ne smemo deliti in kaj ni dobro v sedanjem sistemu nagrajevanja.

Na vsak način premalo upoštevamo načelo: za boljše delo, boljši zaslužek. Pravi delavec se mora boriti proti uravnilovki — za vse enako, pa naj kdo dela dobro ali slabo, je priden ali len. Seveda to ne pomeni samo koliko kdo naredi, marveč tudi, kako naredi, s kakšnimi stroški oziroma s kakšnim rezultatom.

To načelo bomo lahko deloma uresničili oziroma začeli uresničevati z oblikovanjem sredstev za osebne dohodke po TOZD. Razumljivo je, da se nam tu postavlja cela vrsta vprašanj. Po kakšnih merilih naj se predvidijo sredstva za osebne dohodke v posameznem delu podjetja. Boljše delovne pogoje, modernejše tehnologije, tržne viške moramo prelivati na nivo podjetja po sprejetem dogovoru o solidarnosti, delavski vzajemnosti in socialni enakosti. Glavno besedo bodo morala imeti merila kot so: vloženo osebno delo, umnejše gospodarjenje, zmanjševanje stroškov in podoba.

Oblikovanje OD na nivoju TOZD bo omogočilo tudi prehod na nagrajevanje po individualni normi.

Danes je že dokaj jasno, da v tako različnih proizvodnjah, kot so pri nas, skoraj ni mogoče postaviti takih meril, pri katerih bodo imeli delavci enake pogoje za doseganje oziroma preseganje norm v vseh delih podjetja. Norme se lahko postavijo v mejah ene TOZD.

Oblikovanje sredstev za OD na nivoju TOZD mora imeti še eno posledico. Danes se vsi borimo za čim višjo osnovo — stroškovni razred (in to ne gre nikomur v škodo). V bodoče se moramo boriti za to, da bo TOZD ustvaril čim večjo maso za delitev OD, to je, da bo ustvaril čim višjo vrednost točke. Če bomo namreč dovoljevali, da si bo posameznik ali skupina dvigovala osnovo, bo s tem povečevala le število točk in s tem v resnici le zmanjševala vrednost točke oziroma oškodovala tiste, ki bodo ostali pri starih osnovah.

Morali bomo biti dovolj strpni in parlamentarni, bolj pripravljeni popuščati utemeljenim predlogom sogovornikov, pa bomo prav gotovo tudi tu dosegli sožitje.

(Pa še to: poslovni odbor je imenoval posebno strokovno skupino, ki bo poskušala izpopolniti in izboljšati sedanji sistem nagrajevanja in ga prilagoditi novi organiziranosti podjetja.)

Dopisujte v Naš Aero

PREDSEDNIKI NOVOIZVOLJENIH DELAVSKIH SVETOV PODJETJA

V vseh TOZD in v skupnih službah so bile pred dnevi volitve za nove delavske svete. Danes vam predstavljamo predsednike novih delavskih svetov v besedi in sliki. Izvedeli boste lahko vse o njih, hkrati pa tudi prebrali, kaj predsedniki sami pričakujejo od svojega dela.

BRINOVEC Stane, predsednik delavskega sveta DO AERO

Tovariš Brinovec Stane je po poklicu pomorski tehnik — nautik. Ko ga človek opazuje, si ne more predstavljati, da je bil »morski volk«. Kljub temu je res, da je videl domala ves svet.

Z Aerom se je srečal leta 1969. Najprej je delal v skladišču tehničnega blaga, sedaj pa je vodja skladišča gotovega blaga.

Družbenopolitično se je začel uveljavljati že na šoli, saj je bil predsednik mladinske organizacije. Sodeloval je in organiziral mladinske delovne akcije. Je član ZKS. V Aeru je že bil član DS, v zadnji mandatni dobi je bil član poslovnega odbora. Delo v samoupravnih organih mu torej ni novo. To se je videlo že na prvi seji DS. Takoj po izvolitvi je prevzel vodstvo seje in jo uspešno vodil do konca. Kljub zahtevnosti in pomembnosti vprašanj, ki so bila na dnevnem redu, to zanj ni bilo nekaj novega.

Zato ni nič čudnega, če se je v razgovoru najprej dotaknil vprašanj, ki so bila obravnavana na seji. Posebej je naglasil, da je sedaj najpomembnejše, da strokovne službe čimprej izvedejo vse potrebno za nemoteno izvajanje investicij v Medvodah. V pogledu bodočega razvoja je v prvem planu gradnja centralnega skladišča, ki v bistvu pomeni investicijo za proizvodnjo. Z realizacijo tega načrta se bodo sprostili prostori za TOZD Kemija Celje. To nikakor ne pomeni, da pozabljamo ali odlagamo izgradnjo tiskarne. Za uresničevanje tega načrta so že zagotovljena sredstva za pripravljalna dela v glavne načrte.

Drugo, zelo pomembno vprašanje je družbeni standard. V obratu II so postali pogoji življenja delavcev nemogoči. Garderobnih prostorov ni in tudi sanitarij ne. Za današnji čas so take razmere popolnoma nevzdržne.

Tako je Stane začel in težko bi ga bilo zaustaviti v na-

števjanju problemov. Naslednja tema je bila kadrovska politika. Opozoril je na to, da se je doslej čutilo pomanjkanje samoupravno sprejetih načel kadrovske politike. Zal je tudi v predlogu osnutka statuta DO to vprašanje izpuščeno. Po njegovem mnenju bi bilo prav, da bi v pristojnost osrednjega DS spadala ta vprašanja, da bi tako zagotovili enotnost pri izvajanju te politike kot sestavni in neločljivi del poslovne politike. Tu je mišljen sistem nagrajevanja, napredovanja, vlaganja v potrebne kadre, izobraževanje itd.

Še posebej je Stane opozoril na problematiko OD. Menil je, da je zelo prav, da smo zvišali najnižji OD. S tem ukrepom pa smo porušili obstoječa razmerja. Ta sicer niso bila idealno postavljena, vendar se s parcialnimi posegi ne da reševati tako občutljivo področje. Zato mnogo pričakuje od komisije, ki naj bi pripravila nov sistem nagrajevanja. To upanje je tem bolj opravičeno, ker sedaj sodelujejo v komisiji domači ljudje, ki poznajo razmere v podjetju in bodo znali ceniti pomembnost in težo dela na posameznih delovnih mestih. Meni, da bi kazalo razmisliti o možnostih bolj stimulativnega nagrajevanja za uspešnejše, kvalitetnejše in bolj prizadevno delo posameznikov. Tudi na nagrajevanje na podlagi vloženega dela ne bi smeli pozabiti.

Stane zelo ljubi snežne strmine. Želimo, da se mu ne bi bilo treba nikoli ozirati navzdol po padajoči črti uspehov novega poslovanja.

FRANC Kazimir, predsednik DS delovne skupnosti Skupnih služb

Tovariš Franc dela na delovnem mestu konstruktor I. Po poklicu je diplomiran inženir strojništva. Je eden izmed članov naše delovne organizacije, ki mu je podjetje pomagalo pri študiju. Bil je reden štipendist na srednji šoli in nato še na visoki. V minuli mandatni dobi je tovariš Franc bil

podpredsednik sindikalne organizacije Skupnih služb.

Tovariša Franca poleg strojnih elementov in konstrukcijskih risb v zasebnem življenju zanima glasba. Upamo, da njegovi sosede ne negodujejo preveč nad zvoki trobente. Za telesno sprostitev mu služi karate. Upamo, da mu teh zadnjih sposobnosti ne bo potrebno uveljavljati, ko bo vodil seje delavskega sveta.

A vrnimo se k resnim stvarim. Naš prvi predsednik DS je bil v razgovoru skoraj preveč skromen, celo bolj kot jaz, ki mi je bila prvič zaupana dolžnost amaterskega novinarja. Povedal mi je, da ni pričakoval, da bi njega izbrali za predsednika. Po njegovem mnenju naj bi bila delavčeva samoupravljalvska pot bolj postopna. Kljub temu se vidi, da je o problemih, ki jih bo moral delavski svet razreševati, že mnogo razmišljal. Predvsem meni, da bodo naloge težje zaradi posebnega položaja skupnih služb (neproizvodne dejavnosti). Prepričan je, da je mogoče doseči zdrave medsebojne odnose in vzdušja zaupanja le na podlagi realno dogovorjene »cene« opravil, ki jih opravljajo skupne službe za TOZD. Ne gre samo za določitev standardov in meril, ampak tudi za ustrezno kvaliteto opravljenih storitev. Na nas je, da se izkazemo.

V najinem razgovoru seveda nisva obšla vprašanja skupnih vlaganj, čeprav skupne službe neposredno ne prispevamo in ne vlagamo. Tovariš Franc se je zavzel za to, da bi delavcem omogočili družbeno in poklicno izobraževanje. Še posebej je opozoril na nujnost kvalitetnejšega in pravočasnega obveščanja. Po njegovem mnenju sedanjí obseg in kvaliteta informiranja ne ustreza. Informiranje je preskopo, predvsem pa manjka živega neposrednega dogovarjanja in zagotavljanja, upoštevanja, izrečenih mnenj in pripomb.

Ob koncu je povedal, da si zelo želi, da bi uspešno opravljal zaupano dolžnost. To pa ne bo mogoče brez plodnega sodelovanja vseh članov delavskega sveta ter enotnosti pri izvajanju sprejetih sklepov.

OSET Peter, predsednik DS Grafike

Prvi stik s podjetjem (tedaj Cetis) je bil vzpostavljen leta 1959, ko je Peter postal vajenec in se zapisal črni umetnosti. Po treh letih je postal izučen ročni stavec. Seveda ni

šlo brez »izpita« in krsta. No, vse se je dobro končalo. Peter je delal, rasel in v zadnjem času se... a kaj bi pripovedovali, saj ga poznate. Vendar Peter ni samo pridno delal in odslužil svojo državljansko dolžnost. Dodatno, poleg dela, se je izobraževal. Postal je strojni stavec in končno grafični tehnik. Srednjo strokovno izobrazbo si je pridobil kot izreden študent na grafični šoli v Ljubljani. Sedaj dela v operativni pripravi dela kot tehnolog. Poleg dela in učenja se je tudi družbenopolitično udeleževal. Bil je član ZMS, član ZKS pa je postal leta 1964. Trenutno dela v ideološki komisiji Občinske konference, v podjetju pa vodi ideološko skupino. V podjetju je pomagal izvesti politično šolo za mladince. Pripravljajo še seminar za mlade upravljavce. Pomlajevanje članstva v Zvezi komunistov mu ni zadnja skrb.

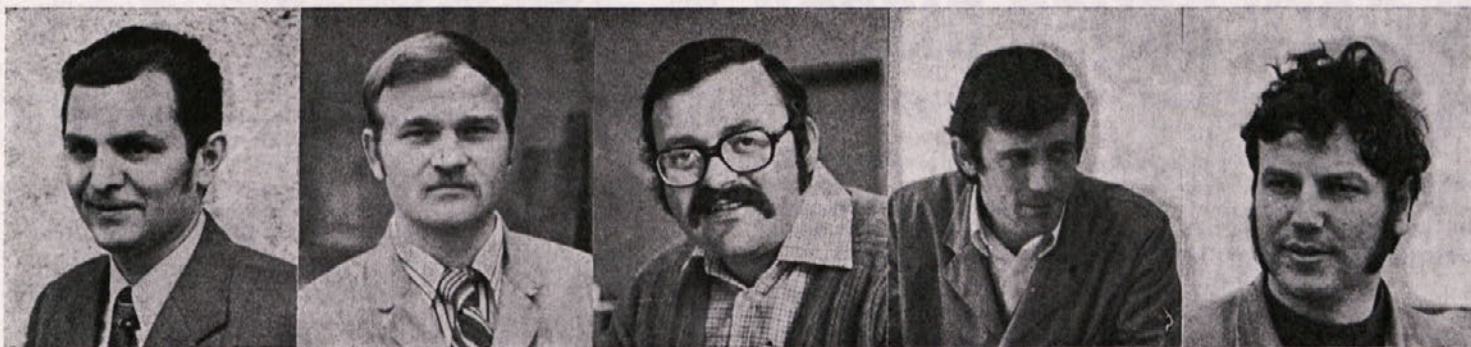
Predstava o Petru ne bi bila popolna, če ne bi povedali, da je svojčas bil zapisan kraljici športov — atletiki (kladivo — osebni rekord 62 m). Se vedno se rad spusti po zasneženih strminah in tudi gladke ledene ploskve se ne boji.

To je mož, ki so ga grafični delavci izbrali za predsednika DS.

V osebnem razgovoru s Petrom Osetom je najprej stekla beseda o nekaterih vprašanjih družbenega izobraževanja in rekreacije. To ni nič čudno, saj je odgovorno dolžnost šele prevzel in kot sam pravi, se je težko vživeti. Izrazil je svoje začudenje, da naša delovna organizacija ni podpisnica družbenega dogovora o družbenem izobraževanju. Za dejansko samoupravljanje nam tega manjka. To vprašanje je v sedanjem trenutku še posebej aktualno, saj je mnogo delavcev prvič prevzelo odgovorne dolžnosti v samoupravnih organih.

Ko je beseda nanese na bodoče delo delavskega sveta je Peter s posebno zavzetostjo izrazil upanje in prepričanje, da bodo s skupnimi močmi znali uspešno razreševati probleme. V tem pogledu ne dopušča nobenih dvomov. Čeprav so člani novega delavskega sveta mlajši ljudje, vsi dobro poznajo probleme grafike.

»Zavedamo se, da bi morebitno slabo delovanje DS bilo samo nam samim v škodo«, je dejal Oset Peter. »V bodoče ne bo več mogoče izgovarjanje na druge. Kar in kako bomo naredili, toliko bomo lahko delili«, je še pristavil. V pogovo-

ru je Peter pojasnil tudi stališče delavcev grafike do skupnih vlaganj v papirno industrijo. V tem pogledu so v tej temeljni organizaciji dokazali resnično zavednost in solidarnost, ki temelji na dolgoročnih interesih kolektiva. Seveda, tovariš Oset ne bi bil grafik, če ne bi takoj pristavil, da tudi z izgradnjo nove tiskarne ne bi smeli preveč zavlačevati. Še cel kup vprašanj je, pravi Peter, o katerih bo potrebno razpravljati in o njih odločati. Tu je na prvem mestu problem strokovnih kadrov. Vsi napor in vlaganja niso zadostni. Obtoječe dodatno izobraževanje za grafične poklice bo problem nekoliko oblačilo, rešilo pa ga ne bo. V pogledu nagrajevanja po dejansko vloženem delu je potrebno premišljeno ravnanje. Norme naj bi se uvedle samo tam, kjer je to smotno, da ne bi zaradi želje po večjem zaslužku kvaliteta padla.

Pogovora seveda ni bilo mogoče zaključiti, ne da bi se dotaknil odnosa TOZD do skupnih služb. Skupnim službam na nivoju TOZD tudi Peter pripada. Po njegovem mnenju velja za vse, da bi se morali bolj truditi za kvalitetnejše opravljanje svojih opravil in za polno izkoriščanje obstoječih kadrov. Prevelika sedanja ločitev dela negativno vpliva na prizadevanja posameznikov. Veljavni sistem nagrajevanja ne vzpodbuja k polnejšemu izkoriščanju strokovnih kadrov.

ŠMID Alojz, predsednik TOZD Kemija Celje

Šmid Alojz je po poklicu kemijski tehnik. Že dve leti dela na delovnem mestu tehnolog I v tehnološki pripravi dela. Pred tem je bil dalj časa oddelkovodja v obratu jasnit. Podjetje ga je štipendiralo za študij na Srednji tehniški šoli v Ljubljani. Že v šoli in tudi podjetju se je družbeno angažiral, saj je bil predsednik mladinske organizacije. Doslej še ni bil član kakšnega samoupravnega organa. Tako se tudi njemu zdi, da so mu naložili za začetek preveč odgovorno dolžnost. Kljub temu smo prepričani, da delavci v TOZD Kemija Celje niso ravnali napak, ko so si izbrali tovariša Šmida za predsednika.

Doslej so imeli eno sejo, ko

se je DS konstituiral. Ne glede na to tovariš Šmid razmišlja o mnogih vprašanjih in problemih, ki ne bodo smeli mimo DS nereseni in nereseni.

Prepričani smo, da ne bo nikogar motilo iskreno kritično razmišljanje tovariša Šmida. Po njegovem mnenju prihajajo člani na seje delavskega sveta premalo pripravljeni in ne dovolj zainteresirani za reševanje določenih vprašanj. V tej zvezi je pomembno to, da so materiali za seje pomanjkljivo pripravljeni. V sedanji praksi so člani DS preveč navezani in odvisni od pojasnil predlagateljev posameznih odločitev. Seveda, pa je pomembna tudi širša družbena razgledanost samoupraviteljev. Zaradi tega bi bilo priporočljivo ustrezno usposabljanje. Predpogoj pa je zainteresiranost delavcev in samoupraviteljev. Če bo dana možnost resničnega odločanja, potem tudi interes ne bo izostal. Zelo značilno je, da so se vprašanja odnosov do strokovnih služb ponovila v vseh razgovorih. Tovariš Šmid meni, da vlada v tem pogledu določeno nezaupanje. Predvsem bi morali posredovati kolektivu mnogo več informacij o določenih dejstvih, ki delavca živo zanimajo. Ker tega ni, so prepričani, da se pred njimi skriva dejansko stanje. Tako bi bilo prav, da bi objavili podatke o številu zaposlenih, ki imajo določene osebne dohodke (v razponu), analizo zasedenosti posameznih delovnih mest z navedbo izpolnjevanja zahtev delovnega mesta itd.

Podobno je s predlogi o vlaganjih sredstev za razširjeno dejavnost. Osebnost meni, da predlagane rešitve niso dovolj utemeljene kot najustreznejše. Prepričan je, da bomo z gradnjo centralnega skladišča samo pridobili na prostoru, ne bomo pa izboljšali pogojev.

Kot je izredno pomemben osebni dohodek, tako tudi ni nič manj družbeni standard na delovnem mestu. V tem pogledu nismo v zadnjem času nič storili. Sprejemamo nove sodelavce, ne nudimo jim pa osnovnih higienskih pogojev.

O sistemu nagrajevanja je tovariš Šmid dejal: »Pripravili smo pravilnik o časovnih normativih, ki ga je DS potrdil. Do obračunavanja po pravilniku pa ni prišlo zaradi skupne

stimulacije na režijskih delovnih mestih. Z letošnjimi spremembami pravilnika o delitvi osebnih dohodkov je še manj verjetnosti, da bi lahko norme uvedli. Tako stanje nedvomno negativno vpliva na storilnost. Na vprašanje o »veteranih« v Aero je Šmid Alojz menil naslednje: »Problem delavcev, ki so v naši delovni organizaciji preživeli svoja najproduktivnejša leta in so zdravstveno nesposobni za težja delovna mesta, bodo pa verjetno pri nas dočakali upokojeve, bi morali in bi tudi lahko ustrezno rešili. Samo ne na ta način, da bi jih premeščali na delovna mesta, za katera ne izpolnjujejo pogojev. Pogoje dela je mogoče brez dodatnih vlaganj tako urediti, da si bodo s svojo preostalo zmoglostjo sami »zaslužili« primeren osebni dohodek in podlago za pokojnino. V tem naj bi se dokazala naša solidarnost do ljudi, ki so mnogim s svojim presežnim delom zagotovili delovna mesta. Potrebna je samo dobra volja.«

RAK IVAN, predsednik TOZD Kemija Šempeter

RAK Ivan je oddelkovodja v obratu selotejpa. Po poklicu je kemijski tehnik. Član naše delovne organizacije je postal leta 1966. V zadnji mandatni dobi je bil član odbora za kadre in komisije za zaščito delovnih dolžnosti. Pogovor s tovarišem Rakom se je hitro zasukal na vprašanja in probleme temeljne organizacije. Meni, da bo glavna skrb celotnega kolektiva veljala uresničevanju zastavljenih ciljev, predvsem razširitvi obrata selotejpa. Ni pozabil takoj pristaviti, da je kolektiv v Šempetru z velikim razumevanjem podprl skupna prizadevanja za vlaganja v našo TOZD Tovarno celuloze v Medvodah. Tovariš Rak meni, da je pri njih nujna potreba po nekaterih dodatnih vlaganjih. V tej zvezi je še posebej opozoril na objekte družbenega standarda. Zelo si namreč želi, da bi imeli svojo kuhinjo.

Tovariš Rak je posebej opozoril na opravljanje medsebojnih odnosov med temeljnimi organizacijami v pogledu formiranja in ustvarjanja dohodka. Nujna bi bila čimprejšnja predložitev sistema oziroma

meril, da bi uresničili načelna določila samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo Aero. To bo hkrati vsebinska realizacija določil nove ustave in podlaga za zdrave in pristne medsebojne odnose. Nobene provizorične rešitve niso sprejemljive!

Novi predsednik je s posebnim veseljem povedal, kako so delavci prizadevni za doseganje boljših poslovnih rezultatov. Nobene bojazni ni, da ne bi znali in mogli uspešno poslovati. Vedno pa ni vse odvisno od njih samih. Vse prevečkrat se dogaja, da ni potrebnih surovin. Seveda pa si celoten kolektiv želi, da bi bili primereno nagrajeni za vložen trud. Nobene bojazni ni, da se ne bi držali dogovorjenih enotnih osnov v pogledu delitve osebnih dohodkov. Enako velja za relacije do drugih delovnih organizacij v občini.

»V kolektivu ni bilo nikoli pomanjkanja čuta za realnost. Zavedamo se, da je od vlaganja v razširjeno reprodukcijo odvisen naš jutrišnji kos kruha«, je dodal Ivan Rak. Tovariš Ivan je še opozoril na urejanje medsebojnih razmerij v združenem delu. Prepričan je, da se bodo ta vprašanja v TOZD boljše urejala in reševala. To predvsem zaradi večjega spoznavanja ljudi in njihove socialne problematike. Seveda je mogoče tudi večji vpliv familiarnosti, vendar se tega ne boje. »Vprašanj in problemov je že ob začetku dovolj«, nadaljuje Ivan. Pri tem opozori na združevanje sredstev za sklad skupne porabe. Meni, da bi se moral čimprej realizirati program stanovanjske izgradnje v Šempetru. Tudi on je opozoril na nujnost in potrebno dopolnilnega izobraževanja, tako strokovnega, kot družbenega. Še več bi bilo potrebno storiti za pridobivanje potrebnih strokovnih kadrov, kajti brez teh vsa vlaganja ne bodo dala tistih rezultatov, ki jih od njih pričakujemo.

Novi predsednik si želi plodno sodelovanje vseh članov kolektiva in delavskega sveta. Enako velja tudi za vodstvo temeljne organizacije delavcev v skupnih službah. Velja odnos: zdravi medsebojni odnosi — prijetno vzdušje — uspeh pri delu.

Dalje na 9. strani

V Aeru boljše plače?

ODGOVARJA MAKS BASTL, VODJA FINANČNEGA SEKTORJA

Kolikšen je bil v podjetju povprečni osebni dohodek lani, v kakšnem porastu je glede na prejšnja obdobja in v kakšnem odnosu je do drugih podjetij oziroma republiškega povprečja? Ali lahko ocenite, pri katerih kategorijah delavcev je dejanski osebni dohodek najbolj porasel in pri katerih najmanj?

Za boljše razumevanje politike nagrajevanja v našem podjetju smo v odgovor na to vprašanje pripravili obširno tabelo povprečnih osebnih dohodkov celjskih delovnih organizacij kemične in grafične panoge ter industrije SR Slovenije, za razdobje od leta 1971 do leta 1973.

	1971		1972		1973	
	SOB Celje	SRS	SOB Celje	SRS	SOB Celje	SRS
Industrija	1492	1538	1762	1820	2073	2091
Elektro	2079		2329		2556	
Zelezarna	1573		1899		2272	
Cinkarna	1506		1841		2096	
Zična	1390		1691		1935	
Libela	1535		1715		1969	
FMO	1328		1580		1910	
Klima	1563		1826		2209	
AERO	1775		1993		2502	
Etol	1935		2157		2398	
Apnenik	1242		—		—	
Opekarna Ljubečna	1435		1837		2311	
LIK Savinja	1457		1576		1803	
Metka	1287		1564		1782	
TVO Skofja vas	1287		1581		1746	
Vrvica	1500		1758		1891	
Tope	1315		1659		1859	
Zlatarna	2668		2376		2555	
Kemična panoga		1788		2065		2340
Grafična panoga		1953		2177		2394

Iz prikazane tabele je razvidno, da je povprečni OD v AERU v primerjavi z ostalimi delovnimi organizacijami na celjskem področju, kakor tudi v primerjavi s povprečjem panog kemične in grafične industrije v znatno hitrejšem porastu.

V letu 1971 je bil AERO med celjskimi delovnimi organizacijami na 4. mestu, medtem ko je v letu 1973 že dosegel 3. mesto. Razlika v letu 1973 med povprečnim OD v AERU in najvišje izplačanim povprečju v Elektro Celje je samo še pet starih tisočakov. Podobna ugotovitev velja tudi, če primerjamo naše povprečje z občinskimi in republiškim, s tem, da se razlika v vseh prikazanih razdobjih veča v našo korist.

Na žalost ne razpolagamo s podatki o povprečno izplačanih OD po kategorijah delavcev, kljub temu da bi bil takšen prikaz zelo zanimiv. Teh povprečij nimamo zaradi sprememb pri obračunu stroškov in uspeha podjetja. V preteklosti smo zasledovali poslovni

uspeh na nivoju podjetja. V tem primeru smo imeli pri obračunu OD razporejene delavce po kvalifikacijah. S prehodom na obračun po stroškovnih mestih pa smo bili primorani temu ustrezno prilagoditi tudi evidence delavcev.

Za razsvetlitev tega problema si lahko delno pomagamo z razmerji med najvišjim in najnižjim osebnim prejemkom za prikazano razdobje.

Leto	Razmerje
1971	1 : 7,5
1972	1 : 4,8
1973	1 : 4,7

Jasno je razvidno, da se razmerje stalno manjša v prid nižjim OD, da so le-ti v stalnem porastu, medtem ko lahko za najvišji OD v letu 1972 ugotovimo, da je znatno nižji kot leta 1971.

Kakšna je v podjetju najnižja povprečna mesečna plača in ali ima take osebnih dohodke veliko delavcev?

Najnižja povprečna mesečna plača, ki smo jo dobili na ta način, da smo najnižji razred, ki ga uporabljamo v našem sistemu nagrajevanja, to je 3. razred, pomnožili s poprečno režijsko normo za leto 1973 in k temu dodali še izplačilo za ožimnico, znaša 1.494,15 dinarjev. V ta znesek ni vključen dodatek za staž. Verjetno pa nihče od 25 delavcev, ki so razporejeni v ta razred, tega dodatka ne prejema, ker so bili sprejeti v delovno razmerje še le pred kratkim in je ta nizki osebni prejemek, upajmo, zgolj prehodnega značaja.

Koliko delavcev je v lanskem letu prejelo OD do 1.700 din, koliko med 1.700 in 2.500, koliko med 2.500 in 3.500 in koliko od 4.500 din naprej?

Koliko delavcev je prejelo v lanskem letu povprečni OD v navedenih razponih nam prikazuje spodnja tabela. K njej naj v pojasnilo dodam, da je povprečni OD sestavljen iz OD iz rednega delovnega razmerja, nadur, boleznine do 30 din in dodatka za staž.

Menim, da k tabeli ni potreben komentar, ker nam sama dovolj zgovorno prikazuje položaj nagrajevanja v našem podjetju, ki je le odraz obstoječega pravilnika o delitvi OD.

Razpon	Število ljudi
DO 1.700.—	200
OD 1.700.— DO 2.500.—	567
OD 2.500.— DO 3.500.—	297
OD 3.500.— DO 4.500.—	74
OD 4.500.— dalje	36
SKUPAJ	1.174

Ali smo presegli po sporazumu dovoljena sredstva za izplačilo OD, za koliko, koliko davka bomo morali zaradi tega plačati in kaj to za podjetje pomeni?

Maso osebnih dohodkov, ki nam jo dovoljuje izplačati samoupravni sporazum smo v letu 1973 presegli za 343.970,68.

Masa po samoupravnem sporazumu	48.436.739,36
Izplačani OD v letu 1973 za osebno in skupno porabo	48.092.768,68
Razlika, ki se obdavči	343.970,68

V opravičilo bi morali navesti, da smo ob potrjevanju predloga razdelitve dohodka za leto 1973 operirali z znatno višjo številko te prekoračitve, to pa zato, ker nam do tistega dneva še ni bila znana sprememba našega samoupravnega sporazuma, s katero je bil ukinjen limit na pogojno nekvificiranega delavca.

Za navedeno prekoračitev bi morali po obstoječih predpisih plačati davek v skupne rezerve v znesku 12.300,39 din. Masa osebnih dohodkov, ki nam jo dovoljuje izplačati samoupravni sporazum znatno zaostaja za rastjo življenjskih stroškov. Zato o prekoračitvi samoupravnega sporazuma govorimo samo v primeru, ko je poprečni osebni dohodek izplačan na delavca za več kot 20 % višji kot v preteklem letu.

Večje prekoračitve morajo podjetja obrazložiti. Komisija za samoupravno sporazumevanje bo na osnovi teh obrazložitve presojala ali se smatra delovno organizacijo za kršitelja samoupravnega sporazuma ali ne.

Menimo, da v našem primeru, kjer ne gre za znatno kršitev samoupravnega sporazuma ne bomo primorani odvajati davka v skupne rezerve. Temu v prid govori tudi dejstvo, da smo imeli za prekoračitve tehtne razloge.

Kaj pričakujete od dopolnitev in sprememb družbenega dogovora o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter kdaj bo do pričakovanih sprememb prišlo?

Novi družbeni dogovor o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, na katerem naj bi temeljilo bodoče samoupravno sporazumevanje, nam napovedujejo že dolgo časa.

Kljub predvidevanju, da bo novi družbeni dogovor sprejet šele jeseni, naj bi veljal že od 1. 1. 1974. Značaj novega družbenega dogovora naj bi se od obstoječega bistveno razlikoval in sicer predvsem v tem pogledu, da bi naj bil v večji meri zaščitnik akumulacije v delovni organizaciji. Z njim naj bi bila družbeno dogovorjena minimalna akumulacija, ki jo bomo dolžni ustvarjati, medtem ko pri dosedanjem samoupravnem sporazumu tega ni bilo. Masa osebnih dohodkov se ne bi več razlaga na osnovi kalkulativnih osebnih dohodkov ampak prek delitvenih razmerij pri delitvi dohodka. Ob temu seveda, da bi bilo obvezno zagotoviti minimalno stopnjo akumulativnosti. Ravno tako naj ne bi vseboval novi samoupravni sporazum nekih mejitev v absolutnih številkah, kot je bila doslej omejitev na pogojno nekvificiranega ali pa omejitev pri izplačevanju najvišjega osebnega dohodka. Prav gotovo je, da bo z novim samoupravnim sporazumevanjem o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v veliko večji meri prišla do izraza uspešnost poslovanja posameznih delovnih kolektivov. Realno je tudi pričakovati, da v primeru dobrega gospodarjenja, ki pa se mora odražati ne samo v povečevanju celotnega dohodka, ampak tudi v povečevanju ostanaka dohodka, ne bomo imeli pri delitvi OD in pri informiranju sredstev za OD tolikšne probleme kot smo jih imeli do sedaj.

Za konec še tole! Prekoračevanje obstoječega samoupravnega sporazuma se ne bo smatralo kot kršitev, v kolikor bo to prekoračevanje v okviru novega sporazuma. Ker nam ti okviri še niso znani, moramo biti pri povečevanju OD še vedno previdni.

VSE O TOZD...

Špelca je zaposlena. In ker je zaposlena, je seveda tudi članica TOZD. Tistega dne, ko so ustanovili in izglasovali TOZD, je Špelca kar po večerji zadržala v kuhinji svojega Gigija in mu napovedala poročilo o njihovem TOZD. Gigi, ki je že dva meseca član svojega TOZD, je bil zelo radoveden, kaj bo Špelca vedela o TOZD. In začela je pripovedovati nekako takole:

»Prvi je začel govoriti naš Tilč. Veš, tisti, ki se je lani ločil. Da ti vidiš, kako mlado ženo ima sedaj! On pa že ves siv! Sedela je v prvi vrsti kot kakšna matrona... Ob Tilču je sedel za mizo Gari; ti ne veš, kako je zgrbljen, zgaran in bled in čisto upadlih lic. Od samega nadurnega dela ga bo vzelo, ona pa... no, saj sem ti pravila, pa še marsikaj ni pri njem v redu. Ob mizi je še sedela za zapisnik — kot običajno — Filomena. Saj se je moraš spomniti, predlanskim je na morju frlela zdaj sem, zdaj tja in ko jo je mož prišel obiskati, jo je zalotil in flangrati... Zdaj je ločena in...« Gigi je dvignil roko in jo ustavil.

»Pripoveduj vendar o vašem TOZD, Špelca, to me zanima, drugo pa pusti.«

»Saj, toda ne prekinjaj me!« In Špelca je nadaljevala: »Komaj se je sestanek dobro pričel, je priropotal skozi vrata Julek. Kar zaneslo ga je tja med stole, da se je komaj ujel, pri tem pa klical: hočem diskutirati, hk, h-h-hočem besedo...; ta alko-rezervoar menda ves zaslužek požene po grlu, žena pa nima kaj za v lonec niti za na...«

»Dovolj, dovolj, že vem!« prekine Špelco z nestrpnim glasom Gigi. »Toda to me prav nič ne zanima. Pripoveduj mi vendar že enkrat o TOZD!«

»No, prav, saj že nadaljujem!« je s precej potrpežljivosti vzdihnila Špelca, potem pa nadaljevala: »Sledil je referat o TOZD. Tam zadaj, mislim da v predzadnji vrsti pa je bilo slišati kar naprej neko šušljanje. Bile so Irma, Tanja, Frice, Špiko in Brigita. Tanjina hčerka se bo prihodnji teden poročila. Jemlje nekega dvakrat diplomiranega agronoma ali kaj; no, če je tisti fantalin agronom, potem sem jaz...«

Gigi je z dlanjo počil po mizi in poslal še agronoma k vragu. »O TOZD mi govori, ne pa kdo se bo in kdo se ne bo oženil!« je zlovoljno zarežal.

»Si pa tudi hujši kot voda!« je užaljeno ugovarjala Špelca. »Saj ti vendar ves čas govorim o TOZD, ali ne?« Nato je nadaljevala: »No, po referatu, o katerem sem ti pravkar obširno pripovedovala, so predlagali kandidate. Kandidiral je spet Silko. Rečem ti, odkar je pozidal, je povsod zraven. Menda misli, da mu bodo kredit odpisali. Pa tako ga je preveč dobil, to je bilo takrat, ko so se tako dajali in je Pepč ta kratko potegnil. In kakšno vilo je pozidal, glej, saj ti še nisem o tem niti pravila. Veš, Tanja mi je povedala, da je vse v samih talijanskih kahlcah in nemško-avstrijskem tapisonu. Le kje jemljejo, da se pri vsem tem še tako nosijo...«

»Nehaj že vendar enkrat s tem čenčanjem!« je zarohnel zdaj Gigi. »Le kaj te to briga, pusti, to je stvar drugih, če sploh je! Jaz pa bi rad slišal kaj o vašem TOZD!«

»Saj ti vendar že ves čas pripovedujem samo o TOZD in kar vzkipiš, če vmes še kakšno malenkost povem.« In je nadaljevala: »Veš, poleg mene je sedela Luca in kadila kot Turek. Ščegetal in grizlo me je v grlu in nosu. Kihnila sem in torbica, ki mi je padla na tla, mi je s tisto nemogočo sponko posnela kar šest zank na nogavici. Morala bi pač imeti že novo torbico, nogavice pa najraje takšne, kot jih je prinesla prejšnji teden Celestine iz Gradca. Tako so trpežne...«

»Ne, ne začenjaj spet!« je z rokami po zraku zakrillil Gigi. »Saj bom ob vsem tem še ponorel. Vse mogoče klatiš in govoriš, o tvojem, mislim vašem TOZD pa še nič ne vem!«

»Tak čuj, poslušaj me vendar, zdaj ti vse povem. Torej dve in pol urni sestanek se je bližal zaključku, Saj si slišal, kaj vse smo imeli. Samo še to: pri zadnji točki dnevnega reda so se pričeli že vsi oblačiti, ker je bilo zelo hladno. Nimamo premoga, ker še nimamo novega ekonoma, prejšnji pa je odšel; ja, saj sem ti pravila, kako se je njegova žena počila s hišnico zaradi tistega predpražnika, ki je...«

Počila so tudi kuhinjska vrata, ki jih je Gigi z vso silo potegnil za sabo. O Špelcinem TOZD je Gigi zdaj vedel vse. Upam, da tudi vi, dragi bralci...

Lovro

Bilo mi je petnajst let, ko sem jo na neki šolski ekskurziji prvič videl. Od takrat sem velikokrat mislil na njo. Vedno sem jo imel pred očmi, nisem je mogel pozabiti. Kaj kmalu sem spoznal, da bo moje bodoče življenje povezano z njo. Leto dni po prvem srečanju sem se odločil, da se z njo bližje spoznam. Čutil sem do nje mnogo spoštovanja in sem z njo tudi zelo spoštljivo ravnal. Vsak dan, razen ob nedeljah, sem se sestajal z njo. Zelo so mi ugajale njene vrline. Predvsem je ljubila red in čistočo in zelo rada je živela v urejenem okolju. Čas je mineval in moja navezanost na njo je bila vse močnejša. Toda kakor se v življenju zgodi, so prišli časi ločitve. Najprej naju je ločila vojna, ki je bila dolga in huda. Ko sem bil spet doma, sem že kar prvi dan pohitel k njej, da jo vidim. Ni bila več takšna, kakor prej. Leta so zarisala tudi na njenem nežnem obrazu svoje sledove. Nepreklicna zakonitost narave! Vzljubil sem jo še bolj, mnogo časa sva prebila skupaj. Toda človekov duh je nemiren in kaj kmalu so se pričeli pojavljati prvi znaki, da se bliža ločitev. In res, neke pomladi sem moral na delo v drugi kraj. Z mešanimi občutki sem se poslovil od nje, vendar s trdnim namenom, da bom kasneje poizkušal ostati v njeni bližini. Delno mi je to uspelo, toda kmalu sem se moral sprijazniti z dejstvom, da se ne vrnem več v njeno neposredno bližino. Tako je tudi bilo. Le od časa do časa sem jo še videval, ona pa je molčala in ničesar mi ni očitala. Njena zunanost pa je z leti vse bolj in bolj sivela. Kakor mi vsi. Nenadoma se mi je zazdelo, da sem jo razočaral, toda življenjske prilike so me vse bolj in bolj oddaljevale od nje. Pa tudi napredek časa jo je potiskal vse bolj v ozadje. Včasih jo še srečam, toda njene naslednice, sveže in mladostne, ji zmanjšujejo veljavo. Da, kot že rečeno, nepreklicna zakonitost narave! Pri vsem tem naravnem procesu je boleče le eno: pozabljamo na tisto, kar nam je včasih mnogo pomenilo, kar smo nekdanj ljubili in spoštovali. Ona pa se ponosno, z visoko glavo in brez sentimentalnosti, počasi, korak za korakom, umika. Ve in razume, da je treba s časom naprej, od nas, grafičarjev, pa z vso upravičenostjo pričakuje, da jo ohranimo v našem spominu, da ne pozabimo, kaj ji dolgujemo — tej naši preljudi, svinčeni, premakljivi Gutenbergovi črki... Lovro

TRENUTEK ŽIVLJENJA

Sivi, težki oblaki so se podili nad Bohorjem. Temno je postajalo, čeprav je bil dan šele na polovici. Veter je postajal vse bolj močan. Upogibal je veje dreves, da je listje, sicer zeleno padalo na tla. Hladil nam je vroča, potna lica. Kopali smo. Vinograd. Trije sosedovi so bili, moja mati in jaz.

Zazrla sem se nekam daleč in se zamislila. Odšla bi. Takoj bi odšla. Nekam v mesto bi odšla, v fabriko. Delala bi v fabriki in dobila bi denar. Lahko bi šla v kino. Lepo bi se oblačila... Pogled se mi ustavi na rokah. 20 let mi je in moje roke so zdelane, prepletene z globokimi črnimi zarezami. In dlani, trde so in polne žuljev. Trdno stisnem motiko in členki se za spoznanje pobelijo. Nohti so kratki, v živo polomljeni. Od dela. Odvežem staro, prepoteno ruto. Dolga kita se mi razplete. Veter mi mrši lase. Da, tudi k frizerju bi lahko kdaj pa kdaj šla. Imela bi lepo frizuro, če bi delala v fabriki. Spet in spet se me je loteval nemir, hrepenenje, da bi odšla v fabriko. Zelim živeti. Rada bi živela, kot živijo mnoga mestna dekleta. Plesala bi, se zabavala... No, da, tudi fanta bi imela...

Saj, sosedov Franc, še zmeraj rad pogleduje za menoj. A prestar je. Več kot 20 let je med nama razlike. Dober gospodar je. Lepo kmetijo ima. Lani je kupil tudi kosilnico. Mati je želela, da se vzameva...

Zazrem se v kopače pred seboj. Franc! Tudi on počiva. Ravno kar si z dlanjo briše potno čelo. Ima trdo in hrapavo roko. Od dela. Od nenehnega garanja. In spet koplje naprej...

Opazujem mamo. Stara je in zgarana. Očeta so že zdavnaj pokopali. Nikoli ga nisem poznala. Premišljuje, kolikokrat je moja mati, to krhko in sloko bitje, prekopala očetov grob. Velikokrat. Umrl je za jetiko. Tudi mati je slabega zdravja. Ne bo več dolgo...

Spet pogledam proti Francu. Tudi on gleda vame. Izza globokih gub na njegovem trdem licu se pokaže komaj viden nasme. Bodri me. In koplje dalje. Gledam njegovo močno, sklonjeno postavo in spet se zazrem v svoje roke. Roke so vajene zemlje. Njegove tudi. Usojeno nama je delati z njo. Zvečer mu povem. Vesel bo. Povem mu, da sem se odločila. Vzela se bova. In, četudi so najine roke hrapave, prepletene s črnimi zarezami, polne žuljev, bodo povijale najine otroke. Delale bodo za najino skupno življenje.

Z vso močjo zasadam motiko v težko ilovico. Nad Bohorjem so se še vedno podili težki, sivi oblaki. Prvi mrak je padal nad ilovnata pobočja. A mi smo še vedno kopali...

Angelca Drobne

SANJARJENJE

Ko se, takole, vsak dan, vedno znova zbujam, je moje počutje blazno bedno. Največkrat me grobo zvonenje, ki prihaja že z napol stolčene budilke, zbudi iz prijetnih sanj. Ja, sanjam pa strašansko rada. Zaprtih ali odprtih oči. Mi je skoraj vseeno. Na ta, ali oni drugi način.

Poglejte, zadnjič sem se zasanjala, ko sem prejela plačo. Kako sem srečna, sem sanjala, ker nimam težav z zapravljanjem denarja. Ja, pa še res je to. In tisti, ki imajo takšne težave, se mi strašansko smilijo. Najgloblje, kolikor je mogoče. Do kraja se mi smilijo. Veliki reveži so. Mi, bedniki, recimo, pa sploh ne mislimo, koliko bomo prihranili. Največkrat se podamo kar minusu v naročje. Nimamo drugega izhoda. Živeti je pač treba. In potem se prav bedasto smejemo, da bi prikrili salamensko jezo, ker nimamo dovolj denarja. Denar, denar, denar... Papir, rdeč, moder, zelen, morda kosček malovredne kovine? Le o denarju še danes govorimo. In se zaradi njega sovražimo.

Spominjam se, tudi to je bilo zadnjič, sem se zasanjano zagledala v kolega iz..., saj ni važno od kod. Udobno zlektnjen v ogromnem fotelju, ki je čudno, mar ne, uspel sprejeti vase celo njegov obilen trebuh, se je pomenljivo smehljajal predse. V sanjah sem ga videla pravega don-juana: brez pleše, brez obilnega trebuščka in sploh... Še sreča, da sem se ob pogledu na njegove ogromne roke zbudila... Nič več nisem videla zapeljivega don-juana, le še gromozansko gmoto mesa in sala. In sem se spet, častna beseda, zasanjala...

Razmišljala sem, kdaj sem zadnjikrat jedla sočno meso. Najraje imam svinjsko, z malo špeha. Kakšno pečenico na ta, ali na oni drugi način. Saj ni važno na kateri. No in le s težavo sem požirala slino, saj se mi je strašansko zahotelo — ja svinjske pečenke na običajen način. In v trenutku sem si zaželela, da bi bil moj kolega iz..., saj ni važno od kod, še večji pujsek, da bi ga lahko po mili volji klala, sekala in žrla. A bil je le moj kolega iz..., saj ni važno od kod. Neužiten. S tem pa ni rečeno, da ne bi s strašanskim apetitom pojedla ene super pečenice — na ta, ali na oni drugi način. Pa je ne morem. Nimam težav z zapravljanjem denarja. Zato le sanjam.

Edino izgubo, ki jo imam s sanjarjenjem je ta, da nosim najmanj dvakrat tedensko budilko v popravilo — seveda le v primeru, če sanjam ponoči. Verjemite mi, sanjarjenje je prav lepo, pa še zabavno je. In niti ni pretirano drago.

Angelca Drobne

NIVES IN NJENO ŽIVLJENJE

Bil je mrzel jesenski večer. Nives pravzaprav ni vedela, zakaj je odšla v mesto. Vedela je le-to, da je želela ven, med ljudi... V pravo življenje.

S prijateljico Sandro sta sedeli ob kavi v nekem lokalu. Pogovarjali sta se o vsem mogočem. Pravzaprav je govorila le Sandra. Nives jo je nekaj časa poslušala, toda misli so ji zopet, kakor tolikokrat doslej, zbežale v preteklost.

Spomini so oživali ob pogledu na mizo, za katero sta nekoč sedela. ALJOŠA in ONA. Ljudje so ju s simpatijo občudovali. Bila sta zares lep par. Večkrat sta se sprla zaradi njegovih prijateljev. Bil je zelo navezan nanje. Rad se je sestajal z njimi. Skupaj so kvartali in popivali. Nives je vedela, da Aljoša preveč pije. Želela mu je pomagati. Želela je, da ne bi tako pogosto zahajal v družbo, ki ga je mamila z alkoholom. Morda se je tudi sam tega zavedal, a bil je preveč neodločen. Nivesina samozavest ji ni dovoljevala poraza. A vendar ga je doživela. Aljoša se je odločil za družbo prijateljev. Izgubila je bitko za njegovo naklonjenost. Izgubila je Aljošo...

Tisto noč, ko je odšel od nje, je obljubil, da se bo oglasil. Zaman ga je Nives čakala. Ni ga bilo. Kadar ga je videla, je bil v družbi prijateljev. Ob vsakem pogledu nanj, jo je skozi srce, kakor oster rez, spreletela bolečina. Noge so postale trde in je niso hotele ubogati. Aljoša je ni nikoli pogledal, kadar sta se srečala. Sramoval se je Nives. Pred prijatelji se je sramoval njene vdanosti. Njene naklonjenosti. Njene ljubezni. Nje same. Toda, Nives je še vedno upala, da se bo vrnil.

Spoznanje, da bo dobila otroka, jo je veselilo in žalostilo hkrati. Ljubila je Aljošo in veselila se je njegovega otroka. Želela je, da bi njun otrok živel v srečnem, družinskem okolju. V harmoniji zakonskega življenja. Toda resnica, da bo morala zanj skrbeti sama, jo je navdajala s strahom. Zavedala se je vseh težav, ki so ji neusmiljeno pretile. In skoraj je klonila pred prihodnostjo. Toda malčkov vse bolj pogosto in junaško gibanje, jo je bodrilo in ji dajalo pogum. Ni ji bilo več mar, kaj bodo rekli njeni znanci, prijatelji, sorodniki... Ponosna, da v njej živi plod njene in Aljoševine ljubezni, je hrepeneče čakala dan, ki je bil vse bliže...

Rodila je sina. Dejan mu je dala ime. Aljoši ni povedala, da je postal oče. Oče njunega Dejana, ki je po zunanosti prava podoba svojega očeta. Čestokrat je Nives ponoči vstala in zrla v nežen otroški obrazek. Čutila se je krivo, ker Dejan nima pravega očeta. Toda ničesar več ni mogla narediti. Ali pa bi morda še lahko? Da, pomislila je tudi na zadnjo možnost. Aljoši bi bilo potrebno povedati, da je Dejan njegov sin. Razmišljala je, kaj neki bi storila. Želela je pridobiti Aljošo. Za Dejana in zase. Toda strah, da bi se Aljoša vrnil samo zaradi Dejana, strah pred morebitnimi kasnejšimi očitki, ji ni dovolil tega koraka. Kljub temu, da je še vedno mislila nanj, je vedela, da je bolje zanj in za malega Dejana, živeti brez Aljoše. Dejanu in sebi je želela mirno življenje. Poznala je Aljošo, poznala je njegovo pripadnost do prijateljev. In vedela je tudi, da z njim ne bi mogla živeti v miru in srečno. Z vso zbranostjo se je posvetila vzgoji malega Dejana.

Zdaj je Dejan star dve leti. Nivesina sreča je neskalsena. Srečna je, ko sliši njegov glasek »maammii«. Njegov otroški smeh, pomešan z veseljem in še dokaj nerazumljivim čebeta-njem, polni njuno majhno sobico. Polni Nivesino srce.

Iz premišljevanja jo je zdrnilo glasno psovanje. Prihajalo je izza njenega hrbta. Nives je prisluhnila. Slišala je glasove pijanih moških, ki so se med seboj zmerjali. Zdelo se ji je, kakor da pozna neki glas. Obrnila se je.

Videla je Aljošo, kako z rokami podprt na mizo, preklinja. Bil je pijan. Prav tako tudi njegovi stari prijatelji. Pravzaprav je to ni niti preveč čudilo. Vseskozi je pričakovala, da se bo nekoč nekaj takega zgodilo. Moralo se je zgoditi. A vseeno je globoko v sebi čutila usmiljenje zanj. Omahovala je med čustvi in resnico. Spomini na čas, ko mu je želela pomagati, nuditi oporo, so jo podprli. Šele zdaj se je zavedala, da ji je bilo življenje vseskozi pravzaprav naklonjeno s svojo srečo.

Nives se je zazrla v oči svoje prijateljice. Nič ni rekla. In tudi Sandra je molčala. Brez besed sta se razumeli. Cimprej morata od tod.

Ko je Nives stopala mimo mize, ob kateri je sedel Aljoša, je slišala njegov pijani glas: »Gospodična, vi ste mi pa všeč!«

Ni mogla več vzdržati. Obstala je. Počasi se je obrnila in se mu zazrla v oči. Ko jo je v vsej svoji pijanosti Aljoša le prepoznal, je komaj slišno dahnil: »Nives, ti!« In je povsilel pogled.

V tem trenutku je Nives vedela, da njena čustva niso bila več tako globoka, pravzaprav jih niti ni več bilo. Vseskozi je mislila, da ga še vedno ljubi. Toda ne. To ni bilo res. Želela je samo, da bi imel Dejan pravega očeta. In zdaj je vedela, da bosta z Dejanom srečno živela le brez Aljoše.

Globoko v sebi je čutila neizmerno potrebo po svojem malem sinku.

S hitrimi koraki se je napolnila v svojo majhno sobico, kjer jo je čakala njena sreča. Njen mali sine.

Angelca Drobne

POGUMNA ČETA BARONA OSATA

Na grajskem dvorišču se je četa vitezov pripravljala za pohod. Priprave je skrbno nadziral mlad, vitez, svetlolas baron Osat. Hodil je od jezdeca do jezdeca, z vsakim izmenjal nekaj besed, se prepričal o urejenosti bojne opreme in nazadnje se postavil pred skupino ter spregovoril: »Gospodje vitezi, čaka vas hitra in drzna akcija, obračun z vojsko Osman-bega. Da ne bi Turki zaslutili naše nakane, morate biti še nočoj v Orlovih stenhah, kjer se vam bodo pridružili Uskoki. Vasi obidite in izmikanjete se spopadom s puntarskimi krđeli. Uskoke bo vodil stotnik Knežević, poveljstvo nad vami pa sem zaupal vitezu Rastislavu.«

»Prosim, gospod vitez, prevzemite poveljstvo! Jaz sem zaključil — sedaj ste vi na vrsti!« je ob koncu svojega nagovora dejal baron Osat.

Iz skupine je stopil Rastislav, se zavihtel na konja in v tiho prebujajoče se mlado jutro so padla ostro odsekana povelja: »Na konje! V vrsto!« ter pozdrav.

Nato je četa krenila ob zvoku fanfar proti grajskim vratom. Grajska straža je odprla okovana hrastova vrata ter spustila dvizni most, preko katerega je v galopu zdrvel vitez Rastislav s svojo četo. Baron Osat je še nekaj časa gledal za odhajajočim oddelkom, v zavest pa se mu je kradla trpka misel, da odhajajo ljudje, ki so mu bili kot sinovi, na pot — kateri konca nihče ne ve.

Dolgo časa so jezdili v rahlem drncu po stari trgovski poti, nakar so zavili na položno vzpetino, od koder si je Rastislav ogledal okolico. Zazrl se je v temno gmoto gora, kipečo proti nebu.

»Tovariši!« je vzkliknil Rastislav, »tisto gorovje je cilj našega pohoda.«

Cas jih je priganjal, da so se hitro spustili z vzpetine in se trmasto zagrizli v dobršen kos poti, ki so jo še imeli pred seboj. Mrak jih je zatekel med vzponom po strmih rebrih Orlovih sten. Konje so držali za povodce in se korak za korakom približevali uskoški trdnjavi, ki je zlovesče zrla s sivih strmin.

Stražar na obzidju je prisluhnil ropotu iz teme. Vešče oko je zaznalo obris temnih senc; za hip je pomislil, kaj bi in že se je spustil z obzidja po strmih stopnicah. Stotnikova osebna stražarja sta stala pred vhodom kabineta in začudeno gledala poznega prišleka.

»Nikar me tako ne glejta! Spustita me h gospodu stotniku, čudne goste imamo!« je v eni sapi iztisnil iz sebe bradati ter z brazgotinami po obrazu ozaljšani Uskok Branko.

»Počakaj, bratec, saj ne gori voda! Ravno kar se gospod stotnik odpravlja k počitku in ga ni dobro vznemirjati pred spanjem z raznimi bajkami o čudežnih gostih,« mu ravnodušno pojasni eden od stražarjev. Branku od besa zalije rdečica obraz in zavpije: »Pri priči mi dovolita vstop, če ne, si ga sam izsilim s tole sabljo!« in že jo potegne iz nožnice.

Vrata se sunkovito odpro. Med vrati se pojavi čokat, črnobradi stotnik Knežević. »Kakšen direndaj pa je to? In ti Branko, kaj počneš s sabljo v rokah?«

»Gospod stotnik, prišel sem vas obvestiti, da je nekdo pred obzidjem, ta dva trmoglavca pa sta mi zaprla pot. To me je se-«
»Črna p uaj O« »ofqes iuueiof wos u i oiauekzaz eifip epa ga prekine stotnik. »Sedaj se moramo prepričati, kdo je pred obzidjem.«

Brž, ko je prispel Rastislav z manjšo skupino pod trdnjavsko obzidje, je poslal nekaj vitezov nazaj v pomoč tistim, ki so imeli na skrbi še tovrne konje. Sam pa se je vztrajno oziral po obzidju, toda nikjer nič — le zvezde so mu poredno mežikale iz daljnega, temnega nebesnega svoda.

»Kdo je pod obzidjem?« prileti kot strela z jasnega neba gromki glas, da se je Rastislav kar zdrznil.

»Četa presvetlega barona Osata pod poveljstvom moje malenkosti,« se oglasi vitez Rastislav ob trenutkih presenečenja. Nato molk zaplava v gluho noč.

Škripajoče se začno odpirati trdnjavska vrata in skozi se vsuje roj plamenic. Uskoki presenečeni obstanejo pred viteško četo, videč, da je vsa v popolni bojni opremi. V sebi čutijo nemir; postalo jim je jasno, kaj jih čaka. Stotnik Knežević in vitez Rastislav si krepko sežeta v roke.

»Nad koga gremo, nad puntarje ali Turke?« vpraša radovedno Knežević po stisku roke z Rastislavom. »Nad Turke, gospod stotnik,« mu zaupno odvrne Rastislav.

Večerja je bila hrupna, vitezi so pridno in z velikim navdušenjem segali po kosih pečenke. Posebno so jim teknila na razniju pečeni odojki. Vse skupaj so zalivali z vinom, da so jim kar žareli obrazi.

Viteza Rastislava je med večerjo neprestano mučilo stotnikovo vprašanje (Nad koga gremo, nad puntarje ali Turke), saj vendar lahko ve vrag uskoški, da od njega baron Osat zahteva le sodelovanje v boju proti Turkom. Na vsem lepem pa se mu

utrne zvita misel. »To stvar bom izvrtal iz stotnikovega pribočnika Tutunoviča, samo, kje se mota ta dolgin,« se vpraša Rastislav in se začne ozirati po omizju. Na mizah se je v soju sveč iskriло vino, pogled mu je zdrsel naprej in zagledal je znan obraz.

Vstane, vzame čašo in se napoti k drugemu koncu omizja. »Gospod Tutunovič, dovolite, da prisedem.« »Seveda, seveda,« je med vstajanjem in vljudnostnim priklonom navdušeno pri-trjeval dolg, dobrodušnega obraza in malce usločen pribočnik. »Zelo prijetno ste me presenetili, gospod poveljnik. Kljub temu, da nam vsem preostaja še malo časa, lahko izkoristiva to priliko, da pokramljava o tem in onem ali pa o nedavnih dogodkih okrog mehovskega gradu.« »No, vidite, dragi prijatelj v orožju, ravno to me je pritegnilo k vam. Da ne bi bil začetek preveč konvencionalen, bi takoj načel vprašanje podložnikov. Zelo me zanima, če ste se kje zapletli v boj s puntarji in v kakšnih odnosih so z vami, ki so raztreseni tu okrog po Gorjancih,« je naravnost vprašal vitez Rastislav.

»Dobro poznamo dogovor z milostnim baronom Osatom in Kneževićem. Teh ugodnosti, ki jih imamo tu v trdnjavi in ki jih imajo naše številne družine po teh hribovskih zaselkih, ne bi rada zapravila za nobeno ceno. Slutim, poveljnik Rastislav, da ste kaj zvedeli o puntarskem napadu na mehovski grad.«

»Dovolite, gospod pribočnik, ne KAJ, temveč veliko in kar je najbolj zanimivo je, da je bil konec te pustolovščine vražje neslaven. Ko je milostni baron Osat bral poročilo o četi Uskokov presvetlega grofa Turna — ki so hiteli na pomoč obkoljenemu mehovskemu gradu, da bi puntarjem udaril v hrbet, so jih čakale žene oblegovalcev z burklami in jih napadle s tako divjim vpitjem in takim besom, da so jih pognale v paničen beg — se je viteška dvorana tresla od gromkega smeha.

»Upam si trditi, da je obema jasno, zakaj sem začel ta pogovor,« je zaključil vitez Rastislav.

Hrup se je počasi pomirjal, le še posamezni glasovi so trepetaje odmevali pod temnimi oboki trdnjavske jedilnice. Oboje je zajel trden spanec.

Na trdnjavsko dvorišče stopita dve senci in izgineta v gluho noč. Mačjim očem stražarja Branka nista ušli. Stopil je k Nenadu in mu zašepnil na uho: »Oglednika sta se že odpravila, pri moji veri — Turki niso daleč, blizu se nam vroč dan.«

Komaj je začela jutranja zarja s svojimi dolgimi, nežnimi, rožnatimi prti tipati po nebu, se je že vila dolga kolona Uskokov po strmih pobočjih Orlovih sten. Njej je sledila četa vitezov.

Koloni sta se sešli v temnem smrekovem gozdu, katerega je preveval jutranji hlad.

»Vitez Rastislav,« se oglasi stotnik Knežević, »tukaj bova počakala naša oglednika, na kar se bova dogovorila o podrobnostih napada.« Pridružil se jima je še pribočnik Tutunovič.

Zapletli so se v običajen klepet, ko se začuje iz gozda zamolkel topot konjskih kopit.

»Moja nočna potepuha sta že tu,« spregovori stotnik Knežević z radostjo in očitnim ponosom in kar nadaljuje: »Fanta, brž mi povejta, kje se nahajajo Alahovi psoglavci!«

Božič Rudi
SE NADALJUJE

PRIDI LJUBLJENI

Pridi, ljubljeni,
četudi le za hip.

Rada bi ti pogledala v oči.

Bojim se tistega,
kar bom videla v njih,
vendar bi rada gledala
v tvoje oči.

Ko izgubiš svojo resnico, ostaneš sam,
in tvoje življenje postaja nesmisel.

Ko ni več ničesar, zaradi česar
bi lahko dvignil glavo.

Ko tvoja misel nima nobenega cilja,
ker ne verjameš vanjo.

Takrat nisi več mož,
si samo strahopetec brez duha.

Dora Rovere

HRASTARJEVA MAMA

Vlak se je ustavil na razsvetljeni postaji. Potniki so vstopali in izstopali, se gnetli, prerivali, tu in tam je kdo grdo zaklel. Potem, ko so si poiskali vsak svoj prostor, so se počasi umirili. Postaja je postala naenkrat samotna, tiha, kot da je od vseh zapuščena lepota, z vsemi tistimi bleščečimi lučmi. Slišal se je še žvižg in vlak je počasi odpeljal v noč. Kolesa so enakomerno ropotala, potniki so počasi potihnili.

Jože je sedel tik ob oknu in si ogledoval ostale potnike v kupeju. Nasproti mu je sedela stara žena, ki se mu je za trenutek zazdela tako poznana, s črno ruto na glavi in veliko pleteno košaro v rokah. Ob njej je sedel majhen deček, ki je radovedno gledal okrog sebe. Tik vrat je sedel mož srednjih let, najbrž delavec, ki se vozi z dela. Tako vsakdanji se mu je zdel, da je že v trenutku, ko je pogledal drugam, pozabil, kakšne so črte njegovega obraza. Jože se je zazrl skozi okno. Vozili so se skozi zasneženo pokrajino. Zdelo se mu je, da je prav zaradi snega vse še veliko lepše. Pravzaprav ni vedel zakaj se mu zdi vse tako lepo, saj je bila zunaj tema in vsega še videl ni prav, vendar se mu je zdelo lepo.

— Najbrž zato, ker grem po tolikem času domov, ga je prešinilo.

Kolesa so ropotala in uspavala ljudi. K njemu sta prisleda dva mladeniča, ki sta že spala. Deček je naslonil glavo na stankino roko in zadremal. Nenadoma je Jože opazil, da ga starka nepremično opazuje. Naredil se je, kot da tega ni opazil, potem pa mu je postalo že neprijetno in naslonil se je nazaj, kot da spi. Ves čas, ko je imel oči zaprte, pa mu je po glavi rojila misel o tem, da to ženo od nekdaj pozna.

Bilo je čudno in smešno hkrati, vendar so mu bile črte tega obraza nekako domače. Odgnal je to misel z izgovorom, da je v življenju srečal tako veliko ljudi, da si vsakega posebej res ni mogel zapomniti.

Mož srednjih let je jel smrčati v svojem kotu. Starka je previdno vstala, ne da bi izpustila veliko košaro iz rok in ga potresla. Le-oni se je presedel. Potem se je vrnila na svoj prostor. Ko je hotela postaviti košaro na tla, jo je Jože prestregel in jo dal na prtljažnik. Starka ga je ostro pogledala in rekla:

— No končno se je le nekdo spomnil!

Njen glas je bil trd in tih. Jožetu je postalo neprijetno. Zazdelo se mu je, da je v mraku celo zardel. Ob njej se je naenkrat počutil kot smrkavec, čeprav je že prekoračil štirideseto. Sedela je tam tiha in dostojanstvena in vrtala vanj s svojimi očmi, kot da je njen dolžnik. Vse bolj mu je postalo nelagodno, čeprav je vztrajno odvrčal pogled od nje in naenkrat kar ni vedel, kam bi s svojimi rokami. Ona pa, kot da je vedela, kako mu je, je zbledela:

— Kaj toliko mencate, saj jih nimate petnajst!

Pogledal je skozi okno in skozi zobe iztisnil:

— Gospa, midva se ne poznavata!

— A, da se ne? je zategnila.

— Že mogoče, že mogoče...

— Seveda se ne poznavata, jaz se vas ne spominjam, gospa! je rekel trdo, da bi lahko vedela, da mu je tega dovolj.

— Jožko, Jožko, me res ne poznaš? je rekla z mehkim glasom.

— Veš, spoznala sem te prvi hip. Hrastarjeva mama sem. Se me spominjaš?

— Hrastarjeva mama, saj ni mogoče, da vas nisem spoznal!

Skočil je ves zbežan in hkrati vesel na noge, se sklonil k njej, in jo poljubil na zgubano lice, jo pogladil po ruti in kar ni vedel, kaj bi sam s seboj v tej zadregi. Solze so mu orosile oči. Počasi je sedel. Bilo ga je neskončno sram, da ni mogel prej spoznati maminih dobrih oči, vseh tistih potez, ki so tvorile spoznano sliko, njo, ki ga je tolikokrat bodrila, tolažila, mu pomagala takrat, ko mu je bilo najhuje, saj je izgubil vse svoje razen brata, h kateremu je bil namenjen. Misli so mu zbežale nekam daleč, daleč nazaj.

Nad njihovo dolino so letali bombniki, ki so nosili svoj smrtonosni tovor. Bil je komaj trinajstleten suh fant, ki je bil največkrat lačen. Tistega dne je bilo pri njih doma vse kot ponavadi. Mama je delala v kuhinji, brat je bral v svoji sobi, oče je delal na njivi, drugi brat je pasel kravo, on pa se je potikal okrog hiše, ker mu ni bilo za nobeno delo. Čakal je samo na to, kdaj bo mama poklicala h kosilu. A do tega je bilo še daleč, saj je bilo sonce še nizko nad hribi. Ravno je hotel v hlev, da bi ga očistil, ko je prišla mimo Hrastarjeva mama in zavila proti hiši. Ni se dosti zmenila zanj, kljub temu da jo je glasno pozdravil. Stopila je v hišo. Potem je iz kuhinje zaslišal šepet. Ni napenjal ušes, ker se mu ni ljubilo. Odšel je v hlev. Skoraj je že opravil, ko ga je poklicala mati. Stopil je k nji.

— Jože, odšel boš s Hrastarjevo mamo, da boš malo pomagal!

Bil je nemalo začuden, vendar ni mogel ničesar prebrati iz materinega obraza. Samo to je opazil, da je bila bleda. Mogoče se spet boji zaradi očeta in partizanov, je pomislil.

V izbo je še stopil po suknjič. Potem sta počasi stopila po poti, ki je vodila proti Hrastarjevi domačiji, ki je bila v hribu. Hrastarjeva mama je molčala, on je pa požvižgaval. Kmalu je tudi on utihnil. Počasi in tiho mu je rekla:

— Jožko, jutri se vrneš, veš, mojega Tinča je stisnil voz pa je zelo slab. Bojim se, da ga bo pobralo. Pa je treba poskrbeti za živino. Sama sem za to že prestara!

Tako se je preselil k nji. Skrbel je za živino, dve kravi in puijse. A s Hrastarjevim Tinčem je bilo še vedno slabo. Hrastarjeva mama se je bala, da bo ob moža in edinega možkega, ki ji je še ostal v hiši. Štirje sinovi in hči so bili nekje v gozdovih. Nič ni vedel o njih. Tudi to jo je žrlo. Najbolj pa se je bala, da ne bi kdo izvedel, kako je v resnici z njenim možem. Ni ga stisnil voz. Ranjen je bil. Jože je to kmalu opazil, vendar se je delal, kot da tega ne ve.

Včasih se mu je stožilo po domu in domačih. Če je stal pod brajdo pred Hrastarjevo domačijo, je videl svoj dom. Zato je večkrat stal tam in gledal dol k svojim.

Nekega dne se je od onod začel valiti gost dim. Stopil je pod brajdo. Videl je, kako je gorela njihova hiša. Okrog so bili Nemci. Slišal je strele, vendar ni mogel ničesar razločiti. Stal je tam. Bilo ga je strah. Solze so mu meglile pogled, ko je začutil na svoji rami toplo roko. Bila je Hrastarjeva mama. Tako je stala ob njem tudi na pogrebu, ko so pokopali vse domače razen brata, ki je ravno takrat pasel kravo v hribu. Dostikrat mu je še potem stala ob strani. Veliko težkih trenutkov je še bilo potem. Jokala je, ko je odhajal v mesto. Ni mu mogla pisati, ker tega ni znala. Vendar je zdaj, ko sta se skupaj vozila domov, vedel, da je veliko mislila nanj, dosti več kot on nanjo. Tudi zaradi tega ga je bilo sram.

Tedaj je tiho rekla:

— Si se spomnil, mar ne?

— Da, je globoko zavzdihnil.

Vedel je, da ona ve, kako mu je, njemu, ki je postal tam v mestu pomembna osebnost. Redko je prihajal domov. Od zadnjega obiska do danes je preteklo že precej zim. Vendar ne dovolj, da bi se ne sramoval svoje pozabljenosti pred njo. Zazrl se je skozi okno. Vlak je drvel mimo razsvetljenih hiš. Pogledal jo je v obraz. Gube so se zelo globoko zarezale vanj. Šele tedaj se je spomnil dečka ob nji.

— Kdo je to? jo je vprašal.

— Hčerini najmlajši je, na počitnice gre k nam! Ljubeče ga je pogledala. Ni čutil njenega pogleda, ker je spal. Jože pa se je spomnil vseh trenutkov, ko je tako gledala tudi njega. Potne kaplje so mu stopile na čelo, ko je pomislil na to, koliko dni njenega življenja je izpolnila misel nanj. On pa s svojo sebičnostjo ni bil vreden niti hipa. Ljubila ga je nesebično kot svoje sinove, se bala zanj, on pa ji tega ni znal niti za trenutek vračati. Stara je, lahko bi že zdavnaj umrla, on pa ne bi nikoli izvedel, kakšno bogastvo nosi ta stara siva preprosta žena v sebi, da bi mu ga poklonila. Hodil je in vse življenje iskal, vendar ni našel ničesar od tega, kar je pustil doma, v tem hribu. Ljubezen in vdanost. Oči so ga zapekle. Bilo ga je sram, strašno sram. Obrisal je solzo, ki je zdrsnila po licu in rekel:

— Kako se tu notri kadi.

Nihče ni kadi. Vsi so spali. Samo mama ga je gledala in se smehljala, s svojimi tankimi ustnicami. Cisto tiho je šepetala ter ga pogledala po roki:

— Še si naš, Jožko, še si naš...

Dora Rovere

MELANHOLIJA

Boli me nekaj,
a ne morem reči kaj,
težko mi je, čeprav ne vem zakaj.

Megla je,
in umazan sneg je po cestah,
hrup mesta
znak je za življenje.

A jaz, kot da ne sodim
v ta mestni prah,
v sebi nosim tiho to iskanje.

Gospodarski plan

Nadaljevanje z 2. strani

Vendar nam je zbir predloga plana stroškov poslovanja po posameznih organizacijskih enotah in izračun porabe osnovnega izdelavnega materiala po posameznih izdelkih in planskih cenah materiala za leto 1974 pokazal, da nam podražitev osnovnega izdelavnega materiala vzamejo precejšen del predvidene akumulacije (dobička in amortizacije po pospešenih stopnjah). Zato je bilo treba podvzeti dodatne ukrepe, ki pomenijo tudi obveznost in nalogo za konkretno poslovanje v letu 1974, in sicer:

— Znižali smo planske popuste od bruto prodajnih cen od 17 % na 16 % za prodajo na domačem trgu, s čimer smo pridobili ca. 4,7 milijonov din neto prodajne vrednosti.

— Znižali smo popuste za prodajo od izvoza v povprečju od 37,3 % na 26,5 %, kar je prineslo okoli 6 milijonov din neto prodaje več na enake izvozne količine.

— Znižali smo predlog plana stroškov razen osnovnega izdelavnega materiala in osebnih dohodkov za 8 % do 30 % po vrstah stroškov, s čimer smo pridobili ca. 5 milijonov din.

— Analizirali smo odstopanje planskih cen osnovnega izdelavnega materiala od zadnjih nabavnih cen v decembru 1973. Po dobljenih podatkih nabavne službe je razvidno, da nimamo v planskih cenah nobenih rezerv, če upoštevamo skupaj vsa pozitivna in negativna odstopanja.

Tako je morala ostati v planu nespremenjena postavka — plan osnovnega izdelavnega materiala, ki kaže kot vrednostno najpomembnejša vrsta stroškov kar okoli 70 % povi-

šanje glede na leto 1973, čeprav povečujemo obseg poslovanja le za ca. 40 %.

Ko so vse navedene popravke plana okvirno potrdili vodje TOZD, smo lahko naredili obračun uspeha posameznih TOZD. Tudi tu ni šlo gladko, saj je treba upoštevati vse medsebojne stroškovne odnose v obliki interne realizacije polizdelkov med TOZD. Ker poslovanje TOZD med seboj ni zadosti prostorsko ločeno, je prišlo nujno do prenosov predvidenih stroškov po dogovorjenih osnovah (ključih) iz ustreznih organizacijskih enot v določeni TOZD na organizacijske enote drugih TOZD. (Na primer: kotlarna oskrbuje dve TOZD naenkrat.)

Obenem je nastalo vprašanje, kako in na kakšen način naj posamezne TOZD krijejo materialne stroške delovne skupnosti Aero — 400.000, kako se naj deli celotni dohodek delovne skupnosti — 400.000 (realizacija počitniških domov in podobno) in kako se naj pokriva dohodek — zakonske in pogodbenne obveznosti in osebni dohodki. Ta problem je nastal šele potem, ko je bilo odločeno, da Skupne službe ne bodo samostojna TOZD, ampak le delovna skupnost Aero. Po izračunih v več variantah je nazadnje prišlo do dogovora, da posamezne TOZD pokrivajo materialne stroške delovne skupnosti Aero 400.000 sorazmerno svojemu celotnemu dohodku in dohodek delovne skupnosti Aero 400.000 sorazmerno z vrednostjo svojih osnovnih sredstev in števila zaposlenih, ker je višina dohodka precej odvisna od teh dveh postavk. Z upoštevanjem vsega tega je izračun pokazal naslednji uspeh posameznih TOZD v 000 din:

	TOZD Kemija Celje 100000	TOZD Kemija Semp. 200000	TOZD Grafika Celje 300000	Del. sk. Aero Celje 400000	Skupaj org. združ. dela
Skupaj skladi	1082	178	6877	—	8137
Amortizacija po min. st. in pospešena amortizacija	8256	6747	10372	3625	29000
Skladi + amortizacija	9338	6925	17249	3625	37137

TOZD Grafika predvideva najboljši uspeh tudi zato, ker ima možnost formiranja prodajnih cen izdelkov, ostali dve TOZD pa ne, ker ne moreta podražiti reprodukciskega materiala prenesti v višjo prodajno ceno izdelkov. Razen tega pa TOZD Grafiki precej »prinese« tudi interna realizacija polizdelkov za druge TOZD, in sicer kar 24.840.435 din, medtem ko jo druge TOZD s polizdelki obremenijo le za 7.128.744 din.

Vseeno v prvih mesecih leta 1974 predvidevamo nekaj bolj-ši uspeh kot izhaja iz predlo-

ga plana 1974 glede na to, da proizvodnja v prvih mesecih koristi še izdelavni material iz zaloge, za katero so še veljale nižje nabavne cene materiala.

Ker se pogoji poslovanja stalno in hitro spreminjajo, se lahko tudi zgodi, da bo posamezna TOZD dejansko z ustreznimi ukrepi dosegla še boljši rezultat in obratno.

Vse omenjeno pa je do sedaj še predlog plana do takrat, ko bo ta sprejet po samoupravnih organih poslovanja v njegovi končni obliki, z vsemi potrebnimi izračuni in analizami ter prikazi.

Marketing vse pomembnejši

Nove oblike organiziranosti podjetij v temeljnih organizacijah združenega dela prinašajo tudi v marketing pomembne novosti. Raziskava trga je vse pomembnejša, saj je le ona tista, ki lahko odgovori na vprašanja, katere proizvode trg potrebuje. Izdelan je že program dela marketinga za leto 1974. Pomemben del programa je tudi ekonomska propaganda.

Raziskava trga dobiva tako v svetu, kot tudi pri nas vedno pomembnejše mesto pri upravljanju podjetij, saj je sprejemanje poslovnih odločitev v kolikor toliko znanih tržnih razmerah čisto nekaj drugega, kot pa odločanje po občutku.

Tudi v naših razmerah dobiva raziskava trga vse večji pomen, še posebno z novo organiziranostjo organizacij združenega dela po TOZD. Da bodo TOZD lahko dosegle primerne rezultate, morajo biti tržno orientirane. Proizvajati morajo le tiste izdelke, ki jih bodo na trgu kupci radi kupovali, kajti v nasprotnem primeru se bo tržna neprilagojenost posamezne TOZD hitreje kot doslej odrazila na njenem dohodku, saj ne bo več njegovega preli- vanja ali pa skrivanja za dohodkom koga drugega. Najbrž ne bi bilo pametno, da bi vsaka TOZD organizirala lastno službo za raziskavo trga, pač pa bi bilo treba v prihodnje to dejavnost na nivoju organizacije združenega dela okrepiti, razviti ter predvsem specializirati. Le z ozko specializacijo (po proizvodih) bi lahko dosegli konkretne rezultate in z njimi vplivali na proizvodne in razvojne programe TOZD.

Naj sedaj konkretnije spregovorimo o programu dela, ki naj bi ga služba marketinga uresničila na področju raziskave trga v tem letu. Razvrščene po TOZD bi to bile te naloge:

TOZD KEMIJA ŠEMPETER

— Raziskava potrošnje samolepilnih trakov, s posebnim poudarkom na odkritju tistih trakov, ki bi jih lahko dodatno vključili v redni proizvodni program.

TOZD KEMIJA CELJE

— Raziskava potrošnje samolepilnih papirjev, kjer bi bil poudarek na oblikovanju lastnega proizvodnega programa.

— Analiza medsebojnega odnosa v potrošnji kopirnih papirjev.

— Raziskava potrošnje silikonskih papirjev z ugotovitvi-

jo novih možnosti njihove uporabe.

TOZD GRAFIKA

— Raziskava prihodnje usmeritve grafične dejavnosti kot podlaga za izdelavo elaborata o izgradnji nove tiskarne.

— Raziskava novih področij za uporabo samolepilnih etiket.

Poleg teh osnovnih in dolgoročnih nalog bo vsekakor treba opraviti še številne druge, predvsem razne začetne raziskave in analize trga, ki so kratkoročno usmerjene in ki jih je nemogoče točno vnaprej predvideti.

Na področju ekonomske propagande bomo nadaljevali začetno delo. Utrjevali bomo sliko o podjetju na trgu ter precej pozornosti posvetili neposrednim prodajalcem naših proizvodov, ker so ti pomemben činitelj pri oblikovanju vtisa o našem podjetju na kupca. Posebno pozornost bo treba posvetiti novim proizvodom in njihovemu uvajanju na trg, saj je vloga ekonomske propagande pri njih lahko usodna. Še tesneje pa se bo treba povezati s posameznimi TOZD pri oblikovanju politike ekonomske propagande nasploh, saj je to naložba, ki se lahko večkrat poplača.

Na koncu je treba omeniti, da si bomo prizadevali kar najbolj izpolniti vse naloge, ki smo si jih zastavili in tako po svojih močeh doprinesli k skupnemu razvoju Aero.

*Več vaših
prispevkov
več pestrosti
v Naš Aero*

Poudarek lastni ustvarjalnosti

Služba razvoja v podjetju mora dobiti tisto vlogo, ki ji gre. Zmotno je vztrajati pri nakupovanju licenc in zanemarjanju lastnega ustvarjalnega dela. Tudi služba razvoja že ima program dela za leto 1974. Poudarek je predvsem v povezanosti razvoja, tehnologije in proizvodnje, še bolj pa v vzbujanju ustvarjalne miselnosti v proizvodnji. Letos več tehničnih izboljšav in patentov?

S prenašanjem ustavnih dopolnil v prakso smo postavljali pred dejstvo, da se morajo skupne službe oziroma razvojna služba in njihovi uporabniki (proizvodne TOZD), dogovoriti o bodočem delu in odnosih. Tisti, ki plača storitve, želi, da bodo te kvalitetne in predvsem koristne. Želi točneje določiti, kakšen bo obseg te storitve. Seveda se pri tem ne smemo omejit na enostaven odnos naročnika in izvajalca, kar se je večkrat dogajalo pri formiranju internih institutov, ampak bolj na odnos sodelavca. Pri tem mislimo na to, da je končni ekonomski rezultat zelo odvisen prav od prenašanja določenih raziskav v prakso in ima pri tem TOZD odločilen vpliv. Če smo se v letu 1972 odločili za lastno razvojno službo, potem moramo točno opredeliti naloge in deleže, ki jih bodo morale posamezne službe prispevati k realizaciji teh nalog. Analiza stanja prikazuje, da je tudi pri nas precej iznajdb, vendar jih zaradi neosveščenosti in zaradi drugih nedoločljivih in med seboj križno prepletenih vzrokov, nihče ne patentira. Prav 93% vseh iznajdb nastaja v stopnji uporabnega razvoja, ostanek pa pri osnovnem raziskovanju. Ko so v prejšnjih stoletjih raziskovali elektriko, še sanjali niso o žarnicah, radiu, televiziji itd. To nam potrjuje, da je potrebno dodelati sistem razvojnega dela v podjetju od osnovnih raziskav do uporabnosti.

Pri težavah, s katerimi se srečuje razvojna služba v podjetju je najhujša miselnost, da je lasten razvoj utopijski in da je edino tuja licenca tisto, kar zagotavlja varen start doma in možnosti na tujem trgu. Po istem kopitu pričakujejo od razvojne službe rešitev vseh najmanjših problemov pri proizvodnji novega artikla, brez, da bi ostale službe in reševanje intenzivno sodelovale. AERO je podjetje, ki je vzpon doseglo ravno z licencami. Pri tem nismo gledali na stroške, ki so nastajali poleg licenčnih. Šele danes razčiščuje služba kakovosti precej problemov pri licenčni proizvodnji, ki smo jih do sedaj jemali kot nujno zlo. Seveda je za vodilno strukturo v podjetju dosti lažje priti do uspeha z licenco in se tudi dosti lažje znebiti odgovornosti ob problemih ali neuspehu, saj celo zunanje institucije (obči-

ne, banke) gledajo na licenco kot na edini porok za napredek. Dosti težje je razvojno delo z lastnimi močmi. To zahteva veliko vztrajnosti, neustrašnosti in predvsem odgovornosti. Aero je prvo fazo izgradnje zaključil, pridobil si je kadre, ki so na osnovi licenčnih izkušenj sposobni lastnega ustvarjalnega dela. Naloga je le, da v novi organizacijski obliki podjetja izkoristimo vse dosedanje izkušnje in kadre.

Na osnovi podatkov in nalog, ki smo jih do sedaj opravljali v razvojni službi in na podlagi zajemanja stroškov, smo si že lažje postavili izhodišča za bodoče delo v okviru TOZD. Kot vemo, delujeta v službi dve enoti: razvojni laboratorij in polindustrijski laboratorij. Ti dve enoti porabljata sredstva v razmerju 30:70. To pomeni, da gre večja vsota v polindustrijskem laboratoriju na račun poizkusne proizvodnje. Tako smo na sestankih o problematiki razvojne službe določili, da bodo vse prejete naloge predhodno utemeljene s tržno raziskavo, saj vidimo, da ravno naloge, ki se realizirajo in prehajajo v proizvodnjo, terjajo največ finančnih sredstev. Pri tem se postavi vprašanje, kaj je z ostalimi

30 % stroškov, ki nimajo direktne zveze z ekonomskim učinkom v proizvodnji. Mora nam biti jasno, da so ta sredstva le dolgoročno vlaganje, ki se obrestuje v pravilni poslovni politiki oziroma odločitvi glede izbora novih izdelkov ali uporabljenih surovin. V razvojnih laboratorijih namreč preizkušajo nove materiale, ki jih nudijo tuje firme, ocenjujejo pa tudi vse ideje in zahteve kupcev, ki se pojavljajo z vsemi mogočimi in nemogočimi vzorci. To delo je dejstvo, ki ga AERO mora vzeti v zakup in za to plačati 30 % stroškov razvoja. Zato pa moramo posvetiti čim večjo pozornost ostalim 70 % stroškov. Tistim, ki nastajajo v polindustrijskih poizkusih in so v zvezi s projektnimi nalogami. Po izvršeni analizi tržišča se bo še vedno vodila ostra borba v prid licence, kar pa v končni fazi pomeni poraz podjetja kot celote in demoralizacijo lastnih ustvarjalnih kadrov. S tem ne mislimo, da se bo Aero odrekel vsaki licenci, saj celo najbolj razvita podjetja trgujejo z znanjem. Toda prav to pomeni, da mora Aero priti do svojih dognanj in postopkov, če se hoče kdaj pojaviti v mednarodni izmenjavi znanja. Izkoristiti moramo trenutni položaj, ko podjetje s svojo ekspanzijsko politiko privablja kadre, ter jih s trdno določenim programom vezati in si zagotoviti vodilno vlogo v tovrstni proizvodnji.

Ob koncu leta 1973 smo v smislu nove organizacije podjetja po TOZD že postavili program dela razvojne službe in sicer za TOZD grafika, dve nalogi, TOZD kemija Celje,

dve nalogi in TOZD Kemija Šempeter, ena naloga. Tako vidimo, da so vse tri TOZD zajete v programu novih proizvodov in se bo ta princip v prihodnosti še dopolnjeval. Sprejeti program dela je potrebno obravnavati s stališča možnosti v razvojni službi, ki je pri sedanjih kadrovski zasedbi v stanju izpeljati največ dve projektni nalogi. Zato je pristop k izvajanju programa mogoč le z aktivizacijo vseh sil v podjetju, pri čemer dosežemo večstranski učinek:

- rešimo se odnosa naročnik — izvajalec,
- preprečimo nastanek preobsežne razvojne službe v podjetju,
- ohranimo delovne vezi v čvrsti verigi od razvoja, tehnologije do proizvodnje,
- ustvarimo raziskovalno-razvojni kompleks, ki povezuje vse člene integriranega podjetja,
- preprečujemo, da si kakršnokoli razvojno nalogo določa služba sama,
- vzbudimo ustvarjalno miselnost tudi v proizvodnji (tehnične izboljšave, patenti),
- v končni fazi pride podjetje do industrijske lastnine.

Postavljene naloge za l. 1974 ne predstavljajo neke revolucionarne spremembe v proizvodnem programu Aera, temveč ga le dopolnjujejo. Nova je postala le pot sprejemanja in izvajanja programa, ta pa nam zagotavlja največjo aktivizacijo lastnih sil pri izvajanju in s tem doseganju še večjih delovnih uspehov podjetja.

Dušan ing. Jarh

Ob podpisu predpogodbe o nakupu papirnega stroja, ki ga bo dobavil konzorcij ANDRITZ-SIEMENS-WAAGNER BÜRO je bilo nadvse svečano

INTERNA KONTROLA

Nadzor nad poslovanjem v OZD

Za uvedbo delavskega samoupravljanja, torej s prenosom pravic in dolžnosti upravljanja s sredstvi na delovne kolektive, se je spremenil tudi pomen kontrole. Razne oblike državne in družbene kontrole so prenehale z delom ali pa dobile nove oblike. Z razvojem samoupravljanja v delovnih organizacijah je prihajalo vse bolj do uvajanja raznih oblik tako imenovane interne kontrole.

Pojem interne kontrole zajema vse vrste kontrole (nadzora) v OZD. Končni cilj, h kateremu težimo, je, da je vsak delavec neposredni sodelavec kontrole. V shematskem pregledu podajam nekatere važnejše podatke o vrstah internih kontrol nad poslovanjem v OZD ter kdo in kako jo opravlja.

kontrole opravlja naknadno interno kontrolo in včasih tudi interno revizijo.

Vloga direktorja in poslovnega odbora

Po leninistični teoriji ima vodstvo poleg vodstvene tudi kontrolno funkcijo. Zato je dolžnost direktorja, po ustavnih amandmajih pa še poslovnega odbora (OZD) tudi organizacija kontrole nad celotnim poslovanjem OZD.

Vzporedno organizaciji vodenja, ki je koncentrirana na enem mestu v OZD in je povezana z mrežo nižjih vodstvenih organov v celotni OZD, je nujno potrebno kontrolno službo centralizirati v enem kontrolnem centru in jo povezati s kontrolno mrežo v celotni OZD, da bi dobili vpogled v delo OZD in v podatke za analizo tega dela.

dolžni o negativnih pojavih seznaniti nadrejene.

Vloga plana, analize, strojne obdelave podatkov

Plan in analiza predvidevata bodoče razmere in planirata bodoče poslovanje podjetja in s tem opravljata tudi predhodno kontrolo poslovanja. V sodelovanju z vsemi organi podjetja izpolnjuje informativni sistem, zasleduje realizacijo plana, odkriva problemske situacije z opazovanjem, opozarja nanje in o njih poroča vodstvenim organom in organom samoupravljanja in s tem opravlja naknadno ekonomsko kontrolo poslovanja.

Strojna obdelava podatkov pa znatno povečuje stopnjo informativnosti, skrajšuje čas sprejetih informacij, hkrati pa omogoča vhodno in izhodno kontrolo podatkov in kontrolo v času obdelave podatkov, možno pa je že v programe vstaviti kontrolo, da bi se v največji možni meri izognili napakam.

Vloga mehanične in avtomatske kontrole

Mehanizirati in avtomatizirati kontrolo OZD, kolikor je največ mogoče in jo na tak način napraviti brezosebno, to je odvisno od človeka in njegovih osebnih privrženosti, znanja in izkušenj, to je cilj, h katerem OZD že dlje časa težijo in ki je v veliki meri tudi že dosežen, predvsem v tehnično pogojenih OZD (proizvodnja, rudarstvo). Takšna kontrola (električni števec, ure za merje-

nje in registriranje, kontrolni aparati za kontrolo delovnega časa in normiranje...) ima velik vzgojni pomen za osebe TOZD, ker budi — glede na preciznost kontrolnih naprav — točnost in zavest pri delu in tako ustvarja in potencira občutek odgovornosti pri izvršilnih organih OZD. Mehanična in avtomatična sredstva kontrole služijo za evidenco najrazličnejših stanj, funkcij, opravil itd. O vsem tem dobiva OZD najnatančnejše podatke, ki takoj koristijo izvršilnemu osebju pri njegovem delu ali pa jih uporabijo kontrolorji.

Vloga osebne kontrole

V naših razmerah predstavlja podjetje družbeno lastnino, ima celoten delovni kolektiv pravico in dolžnost kontrole. Najpomembnejši del kontrole pa predstavlja avtokontrola vsakega posameznika. Vsak posameznik v OZD mora najprej kontrolirati svoje osebno delo, ali je tisto, kar dela in kako dela, resnično v skladu z interesi in delovnimi nalogami OZD. Rezultat takšne kontrole je zelo pozitiven za podjetje, izraža pa se v povečani produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti podjetja.

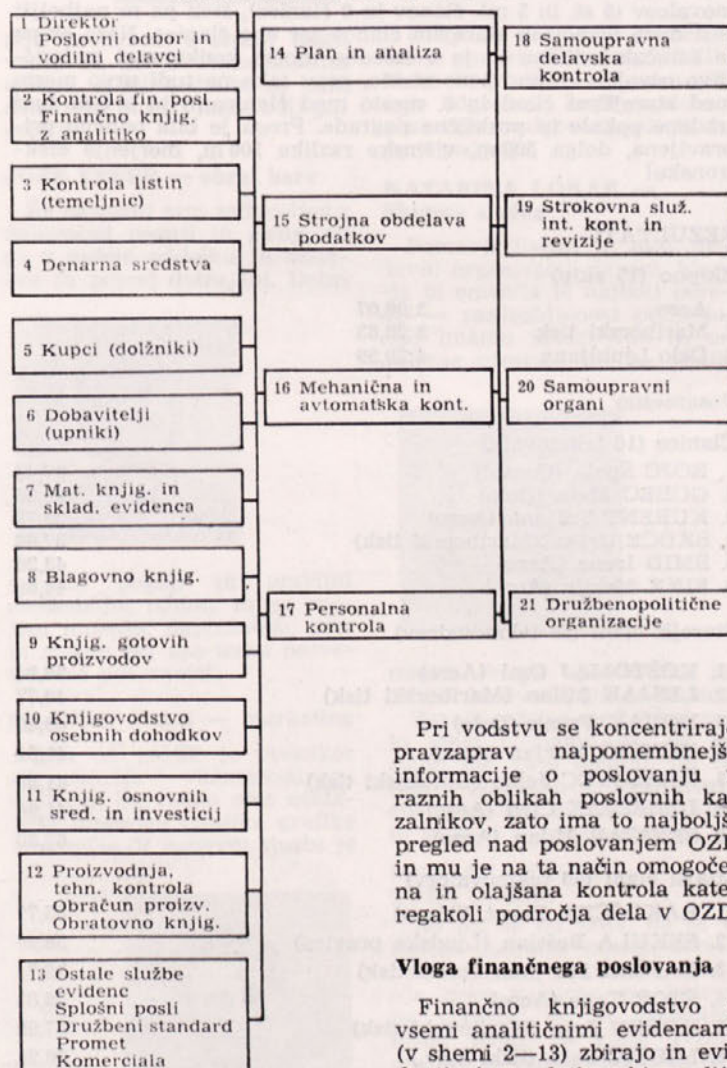
Vloga samoupravne delavske kontrole in strokovne službe interne kontrole

Dosedanje izkušnje, realno stanje samoupravljanja in neugoden položaj delavcev v razdelitvi družbene moči, pre-

Dalje na 10. strani

HEMA ORGANIZACIJE INTERNE KONTROLE

Nadzor nad poslovanjem v OZD

Pri vodstvu se koncentrirajo pravzaprav najpomembnejše informacije o poslovanju v raznih oblikah poslovnih kazalnikov, zato ima to najboljši pregled nad poslovanjem OZD in mu je na ta način omogočena in olajšana kontrola kateregakoli področja dela v OZD.

Vloga finančnega poslovanja

Finančno knjigovodstvo z vsemi analitičnimi evidencami (v shemi 2—13) zbira in evidentirajo podatke, ki nudijo informacije za kontrolo (nadzor) in omogočajo ukrepanje vodstva OZD in organov samoupravljanja. Sami delavci evidenc, posebno pa še vodje, so dolžni voditi sproti nadzor in odpravljati vse negativne pojave. Če pa tega ne morejo, so

PREDSEDNIKI DELAVSKIH SVETOV

Nadaljevanje s 5. strani

Anton HALOŽAN, predsednik DS Tovarne celuloze Medvode

Na prvi seji delavskega sveta TOZD Celuloze Medvode dne 27. 2. 1974 je bil za predsednika soglasno izvoljen dipl. inž. Haložan Anton. Novo izvoljeni predsednik DS dela v tovarni od 1. 3. 1969 na delovnem mestu vodje proizvodnje celuloze. Rodil se je 8. 10. 1937 v Ljubljani. Na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo je diplomiral iz kemijske tehnologije leta 1962. V tovarni se poleg svojega strokovnega dela aktivno vključuje tudi v delo samoupravnih organov. Pred sedanjimi volitvami novih organov upravljanja je bil dve leti predsednik poslovnega odbora tovarne, sodeloval pa je tudi v delu raznih strokovnih komisij in komisij organov samoupravljanja.

Ob izvolitvi smo ga zaprosili za kratko izjavo o delu in funkciji novoizvoljenega DS TOZD:

»Čeprav so se s sprejetjem nove ustave in v zvezi s tem tudi novega statuta TOZD tovarne celuloze Medvode pravice delavskega sveta bistveno spremenile glede na neposredno odločanje delavcev na zbo-

rih o vseh bistvenih vprašanjih, bo imel delavski svet kljub temu še veliko dela in veliko odgovornost pred celotnim kolektivom. Ker v tovarni po novem statutu ni več poslovnega odbora kot izvršilnega organa, bo DS obravnaval v bodoče tudi tekoče poslovanje tovarne in pripravljati predloge o važnih odločitvah za zbor delavcev. S tem pa se obseg dela DS razširja tudi na reševanje manjših vendar važnih problemov in poslovnih odločitev. Mislim, da bo delo DS uspešnejše tudi zaradi uveljavitve delegatskega sistema, ker je njegova struktura taka, da ustreza strukturi vseh zaposlenih delavcev v tovarni in bodo s tem bolj izražene želje kolektiva v sklepih in odločitvah DS.

Novoizvoljeni DS bo imel brez dvoma glavno nalogo, da v okviru svojih pravic in dolžnosti sodeluje pri realizaciji papirnega stroja. Prepričan sem, da bodo prav zaradi tega člani DS z veseljem aktivno sodelovali pri delu tega samoupravnega organa, saj bodo svoje odločbe, sklepe in želje videli realizirane in ne bodo ostale samo zapisane na papirju, kot je bilo to v preteklosti, na žalost, velikokrat.«

Pregled

Službe evidence v prednjem pregledu opravljajo sproti interno kontrolo, ki je vključena v sam proces poslovanja. Le strokovna služba interne

INTERNA KONTROLA

Nadaljevanje z 9. strani

majhna zaščita samoupravnih pravic delavcev kot tudi številni nesocialistični pojavi v naši družbi so nujno privedli do potrebe poiskati nove efikasnejše oblike kontrole (efikasnejše delovanje strokovne službe interne kontrole in samoupravne delavske kontrole).

Razne oblike notranje strokovne kontrole vrše kontrolo pravilnosti poslovanja v skladu z zakoni in samoupravnimi akti, odkrivajo in preprečujejo delo, ki bi lahko škodovalo interesom delovne organizacije, ščitijo družbeno imovino itd. Ta kontrola ima strogo strokovni značaj in je del tehnološkega procesa proizvodnje in poslovanja. Opravljajo jo ljudje, ki so za to kvalificirani in jim je to pri delitvi dela delovna naloga, za katero tudi prejema osebne dohodke.

Samoupravna delavska kontrola pa je samoupravna institucija. Člane določajo delavci sami in je njim za svoje delo tudi odgovorna. Je integralni del samoupravljanja. V svojem delu mora biti popolnoma samostojna, vendar v tesnem sodelovanju z organi samoupravljanja. Dela po lastni iniciativi, pa tudi po predlogih posameznikov in osnovnih organizacij. Pri svojem delu tesno sodeluje s strokovno službo interne kontrole. Notranja kontrola materialno-finančnega poslovanja omogoča vpogled v stanje poslovanja kot tudi daje podatke in analize potrebne za delo samoupravne delavske kontrole.

Vloga organov upravljanja

Organi upravljanja sicer ne vršijo kontrole direktno, vendar na podlagi ugotovitev in analiz drugih služb in evidenc sprejemajo mere za izboljšanje poslovanja in odpravo negativnih pojavov. Za proučevanje negativnih pojavov pa lahko postavijo posebno komisijo oziroma to nalogo naj bi v bodoče opravljala samoupravna delavska kontrola ob sodelovanju strokovne službe interne kontrole in drugih glede na problemske situacije ustreznih služb oziroma sodelavcev.

Naloge družbenopolitičnih organizacij

Družbenopolitične organizacije (Osnovna organizacija sindikata, Zveza komunistov, Zveza mladine, Zveza borcev NOB itd.) so soodgovorne za organiziranje interne kontrole in za pravilno in urejeno poslovanje OZD. Ne moremo zahtevati njihove kontrole listin in knjig, temveč politično ocenjevanje skupin in posameznikov. Opozarjajo na politične smeri, ki so predlagane strokovnim in samoupravnim strukturam v OZD ter kontrolirajo izvedbo načrtanih smeri.

Slabosti v poslovanju so lahko splošnega značaja (nepravilno zviševanje vseh vrst stroškov in zniževanje dohodka, nesmotrno ravnanje s sredstvi itd.). Poleg tega pa morajo odgovarjati tudi za kontrolo nad delom posameznikov (samovoljnost in škodljivost odločanja, neupoštevanje sklepov organov samoupravljanja oziroma določil predpisov ali internih aktov, nepravilnost odnosa do delavcev, jemaje iniciative do izboljšanja dela itd.).

Kot iz celotnega pregleda vidimo, da je pravica in dolžnost vsakega člana delovnega kolektiva opravljati kontrolo znotraj OZD. Če sedaj predloge strokovnjakov s področja notranje kontrole primerjamo s stanjem v Aero, bi bilo preveč naštevati pomanjkljivosti, ki so ugotovljene ali pa še ne. Marsikaj bi lahko vplivalo na ekonomski učinek poslovanja. Sodbo, kje vse vrste internih kontrol ne opravljajo svoje naloge, pa prepuščamo bralcem.

Iz prednje sheme je razvidno, da je pravilno organizirana interna kontrola vključena v celotno poslovanje OZD kot mreža. Za uspešnost poslovanja pa mora vsak člen opravljati svoje naloge.

V OZD kot je Aero, kjer je mesečno na tisoče poslovnih sprememb, bi morali posvetiti večjo skrb usposabljanju in seznanjanju z odgovornostjo do dela vseh delavcev, saj skupina delavcev ali ena služba ne more opravljati celotne kontrole. Šele potem bi lahko govorili o popolni interni kontroli, kar bi prinašalo velike ekonomske koristi celotni OZD.

KDO SO NAGRAJENCI

Za našo zadnjo nagradno križanko, objavljeno v novoletni številki Našega Aera, smo prejeli nekaj nad trideset rešitev, večinoma so bile vse pravilne. Sicer pa križanka ni bila težka.

Prvo nagrado 50 dinarjev prejme Josip Kompan, vratar v upravi.

Drugo nagrado 30 dinarjev prejme Stana Drobnak iz obrata Selo TOZD Kemija Šempeter.

Tretjo nagrado 20 dinarjev prejme Jože Šilar iz TOZD Celuloza Medvode.

Nagrajencem iskrene čestitke!

Naš Aero je glasilo Aera, kemične in grafične industrije Celje. Urejuje uredniški odbor: Andrej inž. Sušteršič — predsednik, Branko Stamejčič — urednik, Edo Gaspari — odgovorni urednik, Dora Rovere, Jože Randl, Ciril Debeljak in Grega Svab. Tiska tiskarna Aera. Za tiskarno Drago Vračun. Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, številka 33-316/73 je Naš Aero oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Nekaj o delu smučarske sekcije

TOVARIŠU MLADENU JAZBECU SMO ZASTAVILI VPRAŠANJE, KAKŠNE NACRTE IMA SMUČARSKA SEKCIJA ZA NADALJNJE DELO. POVEDAL NAM JE NASLEDNJE:

»Tečaji za začetnike bodo trajali do konca smučarske sezone. Pričeli so se nekoliko pozno zaradi pomanjkanja snega, vendar bomo sedaj bolj pridno vadili, tako da se bomo čim več naučili.

Raze smučarskih tečajev pa potekajo tudi priprave za sin-

dikalne tekme v okviru sindikalnih športnih iger. Potem bo na vrsti troboj Aero—Nivo—Libela.

Zelo pomemben za nas pa bo že tradicionalen dvoboj med smučarji TOZD Grafike in Mariborskega tiska.

Organizirali bomo tudi razna interna tekmovanja za kategorizacijo tekmovalcev.

Ob koncu marca bomo organizirali dvodnevni smučarski izlet na Vogel, ki je prav tako postal tradicionalen, saj se ga smučarji radi udeležujejo.

Ekipa Aero - zmagovalec grafičnih iger v smučanju

V nedeljo, dne 17. februarja, je bilo na Ribniški koči smučarsko prvenstvo delavcev grafične in grafično predelovalne industrije. Tekmovanje je bilo izvedeno v treh kategorijah: članice, starejši člani in mlajši člani. Ekipo je sestavljalo 10 tekmovalcev (5 st. in 5 ml. članov in 3 članice), šteli pa so najboljše časi dveh članov in starejših članov ter ene članice. Naša ekipa je smučala odlično in je v izredno močni konkurenci prepričljivo osvojila ekipno prvo mesto, prav tako pa tudi prvo mesto med starejšimi člani in 3. mesto med članicami in s tem tudi tri lepe pokale in praktične nagrade. Proga je bila odlično pripravljena, dolga 500 m, višinske razlike 100 m, merjenje elektronsko!

REZULTATI

Ekipno (15 ekip)

1. Aero	3:06,07
2. Mariborski tisk	3:20,63
3. Delo Ljubljana	4:29,59

Posamezno

Članice (16 tekmovalk)

1. ROJC Špela (Contal)	27,46
2. GOBEC Meta (Delo)	29,35
3. KURENT Tatjana (Aero)	29,38
4. SKOČE Urška (Mariborski tisk)	37,66
5. ŠMID Irena (Aero)	43,20
6. FINK Marija (Aero)	44,66

Starejši člani (26 tekmovalcev)

1. KOŠTOMAJ Omi (Aero)	38,84
2. LESJAK Milan (Mariborski tisk)	40,77
3. NOVAK Frenk (Delo)	40,93
4. NUNČIČ Marjan (Aero)	41,51
5. KRAŠOVEC Jelko (Gorenjski tisk)	41,89
6. DEBELJAK Ciril (Aero)	41,96
18. SENIČAR Milan (Aero)	67,35

Mlajši člani (56 tekmovalcev)

1. RAKUŠČEK Borut (Scena)	35,77
2. SEKULA Boštjan (Ljudska pravica)	36,27
3. GAJŠEK Ivo (Mariborski tisk)	36,74
4. ŠTOR Tone (Aero)	36,83
5. KOREN Jože (Mariborski tisk)	37,96
6. MIRTIC Sašo (tisk. Slov.)	38,21
10. SAMEC Žaro (Aero)	39,51
11. POŽUN Peter (Aero)	39,93
17. DOMJAN Jože (Aero)	42,93

Tokrat smo našim anketirancem zastavili vprašanje o tem, kaj jim v našem kolektivu ne ugaja in kaj bi predlagali, da bi pomanjkljivosti oziroma napake popravili.

MARIJA STOPAR — oddelek SLEP

Veliko pripomb imamo v našem oddelku na plače, ki so glede na delovne pogoje (ropot) prenizke. Prav tako nismo zadovoljni z informirano-

stjo, predvsem s strani naših vodij in pa z medsebojnimi odnosi. Mislim, da bi se nam delavcem morali malo bolj posvetiti.

JOŽE VEBER — obrat barv

Še najmanj sem zadovoljen z delovnimi pogoji in stroji, ki so v našem oddelku že zastarali in precej dotrajani. Dobri

delovni pogoji in pravilni medsebojni odnosi so po mojem mnenju, najvažnejši, zato bi morali pri nas temu posvetiti več pozornosti.

BRANKO FALE — marketing

Ena od večjih je vsekakor organizacija komercialnega sektorja. Še vedno niso usklajene prodajne politike grafike in kemije. V nabavni službi je

že dalj časa veliko premeščanje kadrov. Zastopanje tujih firm je popolno, če ni kon-signacijskega skladišča. Materialno-skladiščna služba si pri-

zadeva, da bi imela ob vedno večjem fizičnem prometu blaga več prostorov za uskladiščenje, dobro nagrajene komisije in ostale skladiščne delavce ter boljše strukturne surovine. Tudi marketing bi lahko nudil večjo strokovno pomoč pri kreiranju poslovne politike.

Ker sem že omenil organizacijo, naj povem le najbolj splošno, da, dokler se bo ta morala ozirati na posameznike, ne bo nikoli takšna, kot si jo vsi želimo.

IVAN ŽOHER — TOZD Šempeter

Prvo me zelo motijo prevelike razlike med kategorizacijo kvalificiranih delovnih mest med posameznimi TOZD.

Drugo pa večkratno pomanjkanje surovin v našem TOZD. Kako bi to odpravil, pa ne bi raje odgovoril, kajti za to so postavljeni odgovarjajoči ljudje v podjetju.

KATARINA LOKAR — Skupne službe

Pomanjkljivosti v naši delovni organizaciji je več. Morala bi omeniti le najbolj perečo — razdrobljenost podjetja. Saj imamo proizvodne in upravne prostore kar na šestih

mestih če pa upoštevamo še TOZD Medvode, jih je sedem. Zaradi tega se med seboj zelo malo poznamo, ali pa se sploh ne. Zato menim, da bi bilo potrebno organizirati zbornice ali kaj podobnega, kjer bi se med seboj spoznavali.

MARJAN LEŠNIK — TOZD Grafika

Ne zdi se mi prav, da se v našem podjetju mnogo stvari obljublja, kot na primer, gradnja nove tiskarne, na katero pa izgleda, da se pozablja, kljub temu, da člani TOZD grafike še vedno upamo in čakamo na novo tiskarno.

Pripomnil bi še to, da v organizaciji dela podjetja (TOZD grafike) ni vse tako, kot bi želeli. Če bi bilo več odgovornosti in samozvesti s strani posameznih služb, bi se vsi problemi lažje reševali.

PETER KOMERIČKI — TOZD Šempeter

Poleg prepočasnega reševanja problema nižjih osebnih dohodkov glede na splošen po-

rast življenjskih stroškov, nisem zadovoljen z informirano-stjo.

Danes, ko dajemo največji pomen zboru delavcev, na teh zborih obravnavamo že izdelane predloge, o katerih smo premalo obveščeni, tako, da nimamo občutka samoodločanja in s tem tiste vloge v procesu samoupravljanja, ki nam pripada. Ažurna in kakovostna informacija, (s tem mislim informacijo na takšni ravni, da bo dostopna vsakomur) zaostaja za razvojem zahtev, ki jih porajajo novi delovni odnosi.

Predlagam širše vključevanje odgovornih sodelavcev v naš Informator in več posluha za hotenja najširšega kroga delavcev naše delovne organizacije.

Srečanje upokojencev v Medvodah

Ena najlepših navad v naših podjetjih je, da vsako leto poskrbimo za srečanje z upokojenci, ljudmi, ki so v preteklosti na svojih plečih nosili breme dela v podjetju.

V Medvodah gojijo to navado že vrsto let. Tudi lani so poskrbeli za srečanje. Žal je prispevek o tem srečanju prišel v uredništvo, ko smo že tiskali našo zadnjo lanskoletno številko, tako da ga objavljamo z zamudo.

Delavci AERA — Tovarne celuloze Medvode, ki so leta svojega delovnega časa preživeli v tem kolektivu, so imeli v decembru lep dogodek. Na pobudo vseh družbenih organizacij in uprave podjetja so se letos ponovno srečali. Od 125 upokojencev se je srečanja letos udeležilo 80 upokojencev.

Eden po eden, ali v grupah so že od 13. ure dalje prihajali v Dom občanov v Sori, kjer smo jim priredili bogat kulturni program. Pod vodstvom pevovodje tov. Gabra je mešani pevski zbor Kulturno-umetniškega društva Oton Župančič iz Sore zapel nekaj partizanskih pesmi, ki so bile posvečene 30. obletnici AVNOJ in 400. obletnici kmečkih uporov.

Srečanje nekdanjih tovarišev, ki so v tej tovarni delili dobro in slabo posebno v povojnih letih, je bilo ganljivo. Pri vstopu v dom so upokojenci pričakali predstavniki podjetja, mlada dekleta pa so vsakemu posebej pripela na prsi rdeč nagelj. Ganljivo je bilo

videti srečanje teh ljudi. Splošna slika — tisk rok, objem, pozdrav — sama stara garda.

Nato je sledil pozdrav predstavnikov podjetja. Predsednik delavskega sveta in tov. direktor sta navzočim upokojencem spregovorila o letošnjem delu in bodoči perspektivi tovarne. Vsi so bili navdušeni nad lepim petjem mešanega zbora KUD Oton Župančič, kjer gre posebna zasluga tudi našim delavcem, ki sami aktivno sodelujejo v tem društvu.

Po tem lepem programu je bilo na vrsti obilno kosilo, ki so ga pripravile članice KUD. Atmosfera je bila na višku, ko so vsi dvignili kozarce in napili: »Na zdravje«. Godci so potegnili mehove in nekateri so se tudi zavrteli. Vrstili so se pogovori, dviganje čaš, skratka nepozaben trenutek.

Prvi so začeli odhajati pozno zvečer, drugi spet se niso mogli ločiti od tovarišev. Veselje je trajalo ob lepem petju in plesu do polnoči.

Anton Uršič

Upokojenci so se razveselili srečanja s starimi tovariši

"TO JE SLIKA FRANCA FRANCA, KI JE BIL IZVOLJEN ZA PREDSEDNIKA DS, V ODBOR ZA KADRE, ZA ČLANA DELAVSKE KONTROLE, ZA PREDSEDNIKA SINDIKATA, ZA ČLANA POSLOVNEGA ODBORA, ZA OBČINSKEGA DELEGATA, ZA REPUBLIŠKEGA DELEGATA IN TAKO DALJE...."

"PO CELEM MESECU PREPIRANJA PREDLOGOV IN DEBATIRANJA, SMO NAVSEZADNJE LE ZBRALI TOLIKO KANDIDATOV KOLIKOR JIH JE POTREBNO ZA KANDIDATNO LISTO."

HOKEJISTI AERA SO NA PRVENSTVU V HOKEJU S SVOJO FANTASTIČNO IGRO PRESENETILI SVOJE NAVIJAČE, KI SO BILI PREPRIČANI, DA BODO NAŠI FANTJE ZADNJI. BILI PA SO PETI.

ZLATARNA: AERO = 4:0	1. KONUS
CINKARNA: AERO = 5:2	2. EMO
EMO: AERO = 3:3	3. ZLATARNA
KONUS: AERO = 5:1	4. CINKARNA
	5. AERO

TV SO PA PRISPEVKI ČLANOV NAŠEGA KOLEKTIVA, KI TAKO VNETO SODELUJEJO PRI KREIRANJU IN KVALITETI NAŠEGA AERA